

flor de card

Sant Llorenç des Cardassar * Febrer de 1997 * núm. 235

Els actes del 25è aniversari de Flor de Card

D'esquerra a dreta i de dalt a baix:
Francesc Mauri, Bernat Nadal, Jaume Galmés,
Amics de Llevant, alguns dels col·laboradors
habituals i Damià Pons, president de la Comissió
de Cultura del CIM

El pressupost

Com és sabut, fa una parell de setmanes el plenari de l'Ajuntament va aprovar els Pressuposts de 1997, amb el suport de l'equip de govern -exceptuant na Jerònia Mesquida, qui justament en aquest dia es va posar malalta-, l'oposició del PSM i el GLL i l'abstenció del PP. Nosaltres, com la majoria dels llorencins, no som experts en assumptes econòmics i, per tant, no estam en condicions d'elaborar una anàlisi profunda de cada partida -i tampoc no és aquesta la tasca d'una editorial-, però així i tot, com a ciutadans de carrer, hi ha alguns aspectes que ens criden poderosament l'atenció.

Un d'ells és l'apartat de les despeses de personal. Segons els comptes municipals, durant l'any 1997 ens gastarem 804.000 pessetes cada dia, de cap a cap d'any, per pagar els empleats, i aquí no hi entren els sous dels regidors, que cobren amb el sistema de dietes i presenten uns justificants de dubtosa legalitat.

Un altre és el de les despeses financeres, és a dir, els interessos que pagam als bancs pels crèdits i préstecs que tenim concertats. Per aquest concepte suposen que pagarem 200.000 ptes. cada dia, i deim que ho suposen perquè és més que probable -com succeeix sempre- que d'aquí a desembre n'hàgim de sol·licitar encara més per fer front a les despeses que no havien previst.

També és impressionant el que fan comptes gastar en inversions: un promig de 2.500.000 ptes. cada dia, dels quals n'hi ha un 60% a la zona costanera i un 40% repartit entre Sant Llorenç i Son Carrió. Les partides "estrella" són l'entrada i embelliment de Sa Coma (545.000.000), la plaça Nova (84.000.000), el Polisportiu (80.000.000), la Unitat Sanitària de Son Carrió (44.000.000), els cementiris (23.000.000), diverses fases del sanejament (93.000.000) i el projecte de l'Auditori (12.000.000). També, tot i essent una quantitat petita comparada amb les esmentades abans, sorprèn que s'hagin de gastar 3.106.000 en bicicletes per a la policia municipal. I quantes n'han de menester? I què val cada una? Una possible explicació és que l'equip de govern "infla" aquestes partides per més tard poder desviar doblers cap a d'altres a mesura que surti la necessitat. Si no és així no s'entén.

I tots aquests números es poden veure modificats a l'alça si les previsions són tan inexactes com el pressupost de festes de l'any passat: inicialment era de 25.000.000 i se n'arribaren a gastar 37, és a dir, tingueren una desviació del 48% i gastaren gairebé la meitat més del que havien previst. Si els pressuposts de les empreses privades fossin com aquest és ben segur que o no tendrien feina o s'arruïnarien en dos dies.

Som dels que pensen que tot això ve motivat per fer les coses a l'inrevés. una família sol mirar primer els ingressos i després gasta en funció del que ha guanyat; en canvi l'Ajuntament primer mira el que vol gastar, i després hi fa quadrar els ingressos. Si llavors aquests ingressos li fallen, no queda més remei que recórrer als préstecs, amb el consegüent augment de les despeses financeres.

Però, com que cada any passa el mateix, no creim que l'assumpte dels Pressuposts municipals tenguí remei.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Febrer de 1997

Número 235

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza
Guillem Quina
Joan Santandreu
Guillem Soler

Col·laboren

Josep Cortès	L'Aniversari	Portada
	Estrangers i...	3
	Tal dia com avui	12
Diversos	Batec	4
	Aniversari de F.d.C.	9
Guillem Pont	Els 4 clotets	7
	Na Fosca	17
Nicolau/Simonet	Demografia	10
PSM	Contesta a n'Ignasi	11
	Els sous dels regidors	27
Aina Lull	Lira d'Or	13
Jaume Galmés	Baudelaire	14
Ignasi Umbert	Ajuntament	20
	Secretaria	
Clàudia Umbert	Una setmana a la...	21
Xesc Umbert	Meteorologia	22
	El temps de gener	25
Maria Galmés	Si lleu...	26
	Comptabilitat	
G.E.F.B.	El castell de sa Ounta	28
Distribució	Isabel Nicolau	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors. De l'Editorial se'n responsabilitzen el Director i el Consell de redacció..

L'altre dia de pagès, contrastant en un diari diferents punts de vista sobre el tema de la venda de cases de foravila a estrangers -del qual, per cert, ja que hi som, he de dir que l'Editorial de Flor de Card del mes de novembre fou qui va remoure les abelles-, vaig reparar en un comentari que feia no-sé-qui, en el qual s'arribava a acusar de xenofòbia els mallorquins que exigíem que els cartells dels comerços de les zones costaneres també estassin redactats en català. Comentava l'articulista, en un to mig amenaçant, que si nosaltres posàvem traves a la venda de terrenys potser els alemanys se n'anirien a comprar a altres indrets de la Mediterrània.

En primer lloc he de confessar que no em vendria gens de nou que els qui més aferrissadament defensen damunt la premsa la venda de terrenys a estrangers tenguessin part interessada, i que els preocupi més la seva pròpia butxaca que no el futur de la cultura mallorquina, entesa en sentit ample. És clar que no ens podem oposar a que la gent vengui les terres als estrangers si ofereixen més doblers que els propis mallorquins, i que aquest és un tema que cal tractar amb molta mà esquerra si no volem fomentar la creació de dues comunitats enfrontades, però això no vol dir que hàgim d'acalar el cap perquè si remugam hi ha la possibilitat que s'ofenguin i se'n vagin a comprar a altres indrets menys escrupolosos. Els qui estimam la nostra terra i la nostra cultura hem de caminar cap al futur de la mà d'altres pobles d'Europa, ens hem d'obrir a noves relacions i maneres de viure i pensar, però això és perfectament compatible amb el manteniment i la defensa d'allò que des de sempre hem viscut.

I si el tema de la venda de ter-

renys no fos prou important com per prenr-lo seriosament, aquell subjecte ens acusa de xenofòbia perquè defensam la nostra llengua. Ja té collons, l'assumptete! De manera que voler que els cartells dels comerços no només estiguin en llengua estrangera sinó *també* en català és mancar al respecte als estrangers? I que no ha sortit mai de Mallorca aquest *periodista*? Que ha vist gaire cartells en castellà o català per Alemanya, Anglaterra o França? Què vol, que renunciem a la nostra llengua perquè els externs no s'enfadin?

Estam d'acord amb què avui en dia no es pot anar pel món parlant només una sola llengua -i els illencs per força n'hem hagut d'aprendre dues com a mínim-, però aquesta condició, només afecta als mallorquins? Els alemanys, no tenen perquè estudiar català o castellà? Si anam de viatge a l'estranger, són ells ens qui ens parlen en la nostra llengua o som nosaltres els qui hem de canviar d'idioma? I exigir que a ca nostra, a més del castellà, l'alemany, l'anglès i el francès, els rètols estiguin en català és símptoma de xenofòbia? Si en *Revenjoli* -pseudònim de Mossèn Alcover, qui, per cert, estava molt de part dels alemanys- fos viu, és ben segur que prendria part en la polèmica i *agafaria un verdanc i los ne donaria de mansiules fins que els fugissin les ganes de dir bajanades i dois*.

Som partidari d'integrar-nos a la política i l'economia europees, perquè avui en dia no es pot anar pel món cadascú per ell -encara que possiblement ens costi més d'un disgust i hàgim de fer forats a tota la corretja de tant que l'haurem d'estrènyer-, però no estic disposat a renunciar a la meua llengua i a la meua cultura per por de perdre una venda. Vull ésser hospitalari i acollidor amb els que visiten la meua terra, i vull respectar la seva llengua i les seves tradicions, sempre que, a la vegada, ells respectin la meua i, si decideixen viure entre nosaltres, s'integrin dins la meua cultura; i, com que hi ha lliure circulació de capitals i persones entre els membres de la Comunitat Europea, possiblement sigui aquest, el de la integració, l'únic camí possible a seguir. El nostre idioma, la nostra cuina, les nostres tradicions, la nostra arquitectura, els nostres balls... són tan bons com els seus, i, si volen viure a Mallorca, els els hem d'ensenyar. No crec de cap manera que, fent-ho així, se'ns pugui acusar de xenofòbia només perquè defensam allò que és i ha estat sempre nostre.

Ja hem venut una bona part del paisatge costaner de Mallorca; no facem el mateix ara amb la llengua, la cultura i la terra de l'interior, que és, pràcticament, l'únic que ens queda.

Josep Cortès

Viatges Ultramillor

agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Cala Millor (Mallorca)
Tel. 585720

Cuina

Dia 24 de gener, a ca n'Apol·lònia, el centre cultural de Son Carrió, es va dur a terme una conferència sobre cuina mediterrània, a càrrec de Domingo Lull, estudiós de les arts culinàries.

Amb aquesta xerrada el conferenciant va voler fer una mica d'història de com i d'on ens havien arribat els aliments que avui ja ens pareixen tan nostres, i que quasibé no sabríem cuinar sense ells: la patata, la tomàtiga... Destacà sobretot la situació geogràfica del mediterrani, i el definí com a punt de trobada d'homes, de cultures i de ganes de viure.

Esmentà que la documentació escrita al segle XI pertany a França i Itàlia; més tard, als segles XIV i XV, Ramon Llull i Francesc Eiximenis també escrigueren sobre cuina. Al segle XVI, amb el descobriment de la impremta, ja se n'editen llibres i es fan il·lustracions.

La xerrada s'allargà i al final va mostrar una gran varietat de verdures, fruites, cereals... que el públic havia d'endevinar si eren originàries de la Mediterrània.

Per tancar la vetllada, i després de xerrar tant de menjar, es pogueren degustar una sèrie d'aliments de la nostra comarca, cultivats per la gent de Son Carrió.

Sant Antoni

I els foguerons es posaren a cremar, però per aquest Sant Antoni (i de cada vegada més) faltava llum en el poble, ja que molta gent se'n va afuixar d'anar a carregar grava i llenya; i com que Artà és ben apropet s'estimen -ens estimam- més anar a fer bulla a poble extern en lloc de fer-la a casa.

Malgrat això, les beneides, que co-

mençaren una hora més tard per mor de la pluja, estaren ben concorregudes d'espectadors i carrosses. En destacam una bona partida per la seva originalitat i feina.

El vespre, tots els qui tengueren ballera se'n pogueren espessar les ganes, i els qui volgueren tornar sopar de llangonissa també en pogueren torrar.

Don Mateu Galmés

El passat divendres, dia 10 de gener es va retre, al teatre municipal de Manacor, un homenatge a don Mateu Galmés i Galmés, de *Son Peretó*.

Aquest capellà va ser rector de l'església dels Dolors, de Manacor i de la parròquia d'Artà, a més d'haver-ho estat a Galilea i a Santa Creu, de Palma.

Ara mateix s'encarrega de la capella de Fartàritx, a Manacor, del Patronat de Sant Antoni i d'una associació de viudes, al temps que, com sempre, continua defensant la nostra llengua.

Don Mateu, que és com se'l coneix, ha treballat de valent en tots els seus projectes, i molts dels que va començar encara duren: la revista local d'Artà, *Bellpuig*, el club d'esplai d'en Jordi d'es Racó, la coral de Fartàritx, les colònies d'estiu a la Colònia de Sant Pere i el patronat de Sant Antoni. Les *dimoniades*, organitzades per ell, no han continuat, però no perquè no hi hagués molta afició, sinó perquè el pressupost s'enfilava massa i no tots els pobles de l'illa podien acollir-la.

L'homenatge a aquest llorençí tan singular consistí en una primera part on *Camarata 3* interpretà fragments d'obres tan conegudes com *Carmen*, de Bizet i d'altres de Txaiowski; tot seguit, l'escriptor manacorí Antoni Tugores va exposar una síntesi de la biografia de Don Mateu, que veurà la llum en forma de llibre d'aquí a un parell de setmanes. El mateix Don Mateu hi ha participat contant anècdotes i fets curiosos.

La segona part fou molt emotiva, tant per l'homenatge com per al públic: va actuar el grup de ball de bot de Sa Torre i la coral de Fartàritx; el grup de Sa Torre va preparar una cançó per a ell, a més de cantar *La Balanguera* i d'altres cançons amb el públic. També interpretaren la cançó que cada any, per Nadal, la seva mare li canta-

va a ell i als seus germans: *Pens en vós de dia*.

A la cloenda de l'acte la batlessa de Manacor va dir unes paraules, i després van fer una ballada els dimonis d'Artà i els de Manacor, que, com sabeu, utilitzen tonades diferents. Aquests darrers també li varen dedicar una cançó, demanant força i salut al president del patronat. Per acabar, l'homenatjat va donar les gràcies a tots els qui havien fet possible aquest acte, i va fer un sermó molt agradable i carregat de sentiment, com tots els que sol fer.

Des d'aquests línies volem donar la més sincera enhorabona a Don Mateu, i feim vots perquè continuï la seva tasca, perquè, com va dir ell referint-se a una altra cosa, ho fa molt bé.

IV Jornades de Cultura Popular

Amb la intenció de donar continuïtat a les trobades anteriors, i amb l'objectiu de potenciar la recerca i la divulgació de la cultura tradicional i popular de les Balears i assegurar-ne la supervivència, l'Ajuntament de Manacor i el Patronat de l'Escola Municipal de Mallorquí organitzaren les IV Jornades de Cultura Popular a les Balears, que se celebraren a Manacor els dies 1 i 2 de febrer d'enguany.

Aquesta IV edició va tractar, particularment, els temes de les rondalles i les danses rituals (cossiers, moratons, cavallets, indis, dimonis, àguiles, Sant Joan Pelós...), que representen les arrels més profundes

de la nostra identitat popular. Per altra banda, enguany ha estat el centenari de la publicació de les Rondalles, per això, com a cloenda d'aquest aniversari, una de les ponències tractà les rondalles vistes des d'un òptica actual.

La finalitat d'aquestes Jornades és contribuir de manera decidida a recuperar, conèixer i divulgar el patrimoni cultural de les Balears, i amb aquesta intenció l'Ajuntament de Manacor i les altres entitats convidaren tots els interessats a participar activament en els debats, ponències, taules rodones i la resta d'actes programats.

Les sessions de treball giraren entorn de dues ponències. El dissabte tengué lloc la primera: "Les rondalles avui. L'art de veure-hi a través de la paraula", a càrrec de Teresa Duran. La segona, el diumenge, tractà sobre "Les danses rituals i de figures", i els ponents foren Aina Sansó i Francesc Vallcaneres. A cada una de les ponències es presentaren comunicacions amb un límit de durada de deu minuts. Una d'elles fou presentada per Pere J. Santandreu, amb el títol: "Catàleg dels destins". Tots aquests actes tengueren lloc al teatre municipal de Manacor.

D'aquí a un temps es farà una publicació amb els textos de les ponències i les comunicacions, i serà lliurada als inscrits que l'hagin sol·licitada.

Un altre puntal d'aquestes d'aquestes Jornades és l'exposició que sobre "Les danses rituals i de figures de Mallorca" es pot visitar fins al 14 de març a la Torre dels Enagistes. En aquesta exposició hi ha representada una de les poques danses rituals que hi ha a Mallorca i que Sant Llorenç fa uns anys va recuperar: Sant Joan pelut. Animau-vos a visitar l'exposició.

Sant Blai

"La Mare de Déu del Candelero, segon dia de febrer, i sant Blai tres, quin dia és?". Els senallons i senalletes estan plens a vessar de senyorets acabats de fer, galletes, caramels i llepolies. Amb tot això davall el braç, la gent, com mana la tradició, partia cap a l'església per beneir els aliments i per untar-se el coll d'oli beneït, tradició que sols perdura a poques parròquies de Mallorca. Els que us hagueu posat oli no tendreu més mal de coll, els altres anirem a comprar *juanolas*.

Hospital de Manacor

La primera setmana de febrer, al mateix hospital de Manacor, es dugueren a terme unes proves selectives per optar a un dels més de 300 lloc de feina que en aquests moments necessita cobrir l'hospital.

Hi va haver gent de Sant Llorenç que va voler provar sort, i a hores d'ara sabem que ja han passat la primera prova i que van per la segona. Sort i coratge a tots els qui estan cercant el seu lloc de feina.

Escultura

Diumenge, dia 26 de gener es va inaugurar a Consell una escultura realitzada per Joan Ramis.

El poble, amb aquesta escultura, ha volgut fer un homenatge als consellers centenaris, ja que en cinc anys n'hi ha hagut tres, una bona mitjana.

A l'acte hi assistiren els familiars i coneguts dels centenaris, els regidors, el batle i el president del Govern Balear, Jaume Matas. La festa acabà amb un refresc a la sala de plens de l'Ajuntament.

Molts d'anys als consellers.

Sa Rua

Per celebrar els darrers dies, el diumenge dia 9 de febrer molts de nins i nines de l'escola, la banda i gent major es disfressaren per sortir a Sa Rua. No hi va haver massa participació, però així i tot els carrers es varen omplir de color. El recorregut fou de l'escola a la plaça de l'Ajuntament.

Després de la desfilada tots els que volgueren pogueren ballar al ritme d'una orquestra que tocava darrera la Sala. Ànim i a veure si l'any que ve som més.

Centre d'adults

Aquests mes de gener han començat nous cursos al centre d'adults. Uns estan subvencionats per la Conselleria de Treball i van dedicats a gent que cerca feina o vol millorar la que té: recepcionista, monitor de patrimoni natural i cultural, socorrista i treballadora familiar.

També n'ha començat un subvencionat per la CAEB i enfocat a la gent que ja

treballa: Sistema general d'imposts.

Els organitzats per l'Ajuntament que tenien previst començar pel gener també ho han fet: poda i empelts, xeremiers, ball de bot i relaxació, tots amb un gran nombre de participants.

Ple

Dijous, dia 6 de febrer hi havia ple, però es va suspendre i no us podeu imaginar la causa: un partit de futbol. Clar que no era qualsevol partit: jugaven els dos eterns rivals Madrid-Barcelona, i els nostres representants troben molt més interessant veure un partit que complir amb el seu deure i arreglar els problemes del poble.

I com que volen que hi hagi molta gent, el pròxim el convocaren per dimarts dia 11 a la una. És ben segur que els llorençins se n'afliuixaren de dinar per anar a escoltar-los...

Rondalles

El dia 30 de gener va ser presentat a Manacor un nou llibre de Pere Orpi: *Rondalles mallorquines inèdites*, amb les contarelles que el nostre col·laborador recorda que li contava sa mare quan era al·lot.

L'acte, celebrat a l'Escola de Mallorca de Manacor, va ésser protagonitzat per l'autor, que en va llegir una, en Gabriel Barceló, director de l'Escola, el regidor de Cultura i Leonard Muntaner, l'editor.

Decoració

Si el lector és aficionat a comprar, fullejar... revistes de decoració, segurament s'haurà trobat amb una sorpresa inesperada: dins la revista "Hogares", núm. 335, que es publicà aquest mes, hi ha tres articles dedicats a botigues i cases de la nostra

vila. Un d'ells ens parla de l'"Almacén Gerards", on abans hi havia el garatge de *Ca'n Canai*; un altre del Molí d'en Gras, dedicat a la venda de mobles i antiguitats; el tercer i més extens ens mostra una casa habitada per uns llorencins d'adopció d'aquests que tant abunden a la nostra roqueta.

Sense cap dubte és una bona sorpresa i un bon reclam per al comerç del nostre poble, habitualment poble de pas.

Futbol

Un cop travessat l'equador del campionat de lliga de 3ª Divisió, podem mostrar un poc els números de l'equip granoter. Vét-aquí, a la columna següent, la taula classificatòria pertanyent a la jornada 24, disputada el 16 de febrer.

Recordem que l'equip llorencí ha estat capaç de guanyar al Manacor, al Sóller... dins el camp d'Es Moleter, i que lluny de casa també ha pogut treure bon profit. Destacam l'empat que aconseguí a Manacor no fa gaire jornades.

Seguint amb la 3ª Divisió volem assenyalar que el llorencí Gabriel Femenies, que defensa la camisa del Campos, és l'actual Pitxixi de la categoria.

Molta sort a l'equip granoter i a aquest granot que campa per devers Campos.

EQUIPO	PTOS	PJ	PG	PE	PP	GF	GC
Sóller	53	24	16	5	3	57	19
Constància	50	24	15	5	4	41	15
Manacor	46	24	14	4	6	39	22
At. Balears	43	24	11	10	3	33	15
Poblense	43	24	11	10	3	43	19
Campos	40	24	12	4	8	41	33
Sta. Eulalia	38	24	10	8	6	31	22
Ferriolense	37	24	10	7	7	26	20
Binisalem	37	24	10	7	7	24	23
Pollensa	32	24	8	8	8	27	20
Cardassar	29	24	7	8	9	22	32
Sp. Mahonés	28	24	7	7	10	31	30
Portmany	28	24	6	10	8	22	22
At. Ciudadela	28	24	7	7	10	25	47
Felanitx	25	24	6	7	11	31	47
Pl. Calvià	24	24	4	12	8	32	41
Andraitx	19	24	4	7	13	23	45
Esportar	18	24	4	6	14	20	45
Alaró	17	24	3	8	13	17	39
Alayor	11	24	1	8	15	17	46

Challenger

Un any mes, durant el mes de febrer s'ha disputat la *Challenger Vuelta a Mallorca*, per a corredors professionals.

Una de les etapes de la volta partia

de Cala Millor i es disputava per les comarques del Llevant mallorquí. Passà per sa Coma, Sant Llorenç i Son Carrió.

El guanyador final fou el francès de l'ONCE Laurent Jalabert, qui féu valer la diferència de temps aconseguida en una etapa anterior que acabà a Sóller.

És una bona propaganda per al turisme que d'aquesta època de l'any.

Campus '97

Els dies 10 i 11 de febrer, al polisportiu de Sant Llorenç va tenir lloc el ja tradicional Campus Setmana Blanca de bàsquet. Les diades començaven a les 9 del matí i duraven fins a les 10.30 de l'horabaixa, i es feien diferents activitats dirigides per monitors especialitzats.

Els participants, hora de dinar, es van haver de revestir de coratge per arribar, caminant, a Son Barbot, on els esperava una taula parada.

El darrer dia les activitats consistiren en competicions entre els participants, i en acabar es repartiren premis als guanyadors i obsequis a la resta. Des d'aquí volem animar els organitzadors perquè l'any que ve ho tornin repetir.

J.Domenge, M.Febrer, J.Fullana, N.Jaume, F.Ramon i D.Sánchez

CAMPSA

amb tota la gamma de carburants del mercat

targetes de crèdit i de solred

**Cra. de Palma a Artà, km 55
Sant Llorenç des Cardassar**

1.- Una lliçó

Guillem Pont

M'ho varen dir en certa ocasió i no m'ho vaig acabar de creure. Allò de què l'única llei que no falla és la llei de mercat em va semblar una mica fort.

Amb tot i amb això potser el que ha passat en el nostre terme (i gairebé en tota l'Illa) en aquest darrer any, o en els darrers sis mesos, representa una clara i crua lliçó de la capacitat d'adaptació, adequació, apropiació... d'això que en deim societat de consum:

En un espai extremadament curt de temps, la majoria de propietats rústiques edificables han quintuplicat, o més, el seu valor.

Ha resultat tan eficaç l'acció de l'especulació (de capital bàsicament extern) que, gairebé, no ha donat temps a la pertinent reacció. Vull dir que quan ens n'hem adonat ja ha estat fet.

La temptació ens aboca al fàcil camí de culpar, altra vegada, al poder per la seva incapacitat de reacció o per la falta de previsió, però... si hem d'ésser sincers, uns quants per interessos i per obra i la majoria per omissió, tots som una mica culpables de què bona part de les propietats rústiques hagin passat a mas estrangeres o externes.

Ara en podem fer cançons, articles o reportatges a la televisió... però això no canviarà la realitat ni l'afany especulatiu de les persones.

2.- Urgentíssim: els camins

Vista (intuïda) i analitzada la realitat local actual, es fa del tot imprescindible elaborar, amb tota urgència, un catàleg dels camins públics del terme.

No hi valen excuses. A això ho podem fer. I, a més, tots som conscients dels perills que suposa no fer-ho.

Es tracta de prevenir assentant les bases necessàries perquè uns pocs no es puguin apropiari o destruir els béns comuns, com ja ha passat a altres indrets.

Els pous, els camins, els monuments històrics, els torrens... són de tots. I a tots ens pertany la seva protecció.

Ja eren dels nostres avantpassats i han d'ésser dels nostres hereus. Amb informació i prevenció, cal evitar els abusos de la cobdícia humana i de la força dels doblers.

3.- Urgentíssim: els béns d'interès cultural

De la mateixa manera que, amb tota urgència, cal redefinir, preservar i cuidar els camins públics del terme, també cal actualitzar i redefinir el patrimoni arquitectònic del municipi.

Això implica:

- Confeccionar un catàleg (tasca ja iniciada i mig feta)
- Determinar les propostes de Béns d'Interès Cultural (BIC) a fer davant Patrimoni
- Definir, preservar i si és possible cuidar els pertinents accessos.

Ara encara hi som a temps. Si badam, ho haurem perdut pels segles dels segles.

4.- De garballons i estepes

L'excursió de l'altre diumenge (de pagès) tingué varis elements del que en podríem assenyalar com "valor afegit".

De banda el plaer inherent a trescar s'Esquerda: esplai de vista, neteja de pulmons, discriminació de fites... no sempre s'extrevé que:

- Hom pugui compartir el passeig amb un pare de més de vuitanta i un fill de quasi vint.

- Es confirmi l'existència de garballons (*Chamaerops humilis*) aïllats a la falda de sa Muntanyeta, el que, d'alguna manera, ens faria participants de la vegetació pròpia de la península d'Artà.

- El descobriment d'una colònia d'estepa joana (*Hypericum balearicum*) a la falda de la banda de llevant del Puig d'es Tresor (382 mts), ja dins la possessió de s'Alma Nou, vora el coll d'Artà.

- I la reflexió sobre la vida i miracles dels habitants/cuidadors del talaiot que hi ha situat al llogar de la muntanya (uns 350 mts). Quina relació devia existir entre aquest talaiot i els de s'Alma Vell o Son Cardaix? O la relació es devia establir entre aquest i el Castellot de Na Perdiu o el de sa Muntanyeta?

Vés a saber!

Maria Galmés, Guillem Quina, Ignasi Umbert, Josep Cortès, Damià Pons, Antoni Sansó i Guillem Pont a la taula presidencial

Per encetar les activitats del 25è aniversari de Flor de Card, el dia 7 de febrer en Josep Cortès, director de la revista, va presentar el número especial. Tots els assistents -una setantena- tengueren l'oportunitat de fullejar la revista i dur-la-se'n a casava per llegir-la detingudament.

També pogueren contemplar una mostra de les portades més significatives dels 25 anys, que havia seleccionat en Guillem Soler, i que romangué exposada durant tots els actes de l'aniversari.

Per amenitzar la vetlada, el grup Amics de Llevant -integrat per Tomeu Matamalas, Pep Alba, Martí Salem i la seva filla Maria-Antònia, ens transportaren amb les seves cançons a un viatge en el temps. El fill d'en Pep Alba, que també va cantar algunes cançons, va deixar bocabadats a més de dos, per la seva gran qualitat musical. L'acte acabà amb una copa de cava i uns pastissos.

En Xesc, el nostre meteoròleg particular, tengué el bon encert de convidar en Francesc Mauri, l'home del temps dels migdies de TV3, per venir a Sant Llorenç a fer una conferència. Ell, que no havia vingut mai a Mallorca per una feina com aquesta, s'hi va mirar ben prim per fer-la entretenguda i agradable. Parlà de quina era la feina d'un meteoròleg, de quines passes calien donar per fer una bona previsió, de l'equipament necessari per un afeccionat, de la fiabilitat de la predicció, etc. Tam-

bé ens mostrà com informen del temps les televisions d'arreu del món.

El públic, que omplia la totalitat de la sala d'exposicions de Sa Nostra i que s'atracaava als dos centenars, va respondre a l'entusiasme del conferenciant amb una ben merescuda atenció, i li va fer una bona partida de preguntes.

En acabar, els col.laboradors de Flor de Card i els amics d'en Xesc anaren a Sa Fontpella amb en Francesc Mauri a torrar un poc de panxeta i llonganissa.

Ens va sorprendre arribar a la sala de Sa Nostra i no trobar cap cadira per seure; per desgràcia, no és una cosa gaire habitual en el actes poètics. El dia 14 en Bernat Nadal i en Jaume Galmés varen llegir una part de la seva obra. Més tard en Jaume va donar una conferència sobre un dels seus poetes preferits: Charles Baudelaire.

El dia 15 es va celebrar el sopar anual de Flor de Card, enguany amb més relevància perquè coincidí amb el 25è aniversari. Aquesta vegada les encarregades triaren el restaurant de Ca's Carboner, a Montuïri, i hi assistiren col.laboradors actuals, del passat i simpatitzats, entre els quals es trobaven Joan Rosselló, l'antic rector de Sant Llorenç i Damià Pons, President de la Comissió de Cultura del Consell Insular de Mallorca.

En el decurs del sopar la revista obsequià els col.laboradors més habituals amb

una obra de Joan Ramis reproduïda amb el sistema que ell anomena "poli-tip", i que consisteix en què totes les còpies són semblants, però no n'hi ha cap d'igual a l'altra.

El Centre Musical Sant Llorenç ens va fer arribar una placa amb la següent inscripció: "El Centre Musical de Sant Llorenç des Cardassar a la revista Flor de Card en el seu XXVè aniversari, per la seva contribució en el foment de la cultura de la nostra vila. Sant Llorenç, 1997".

En Pere Josep Santandreu ens va fer arribar una nota des de la universitat de Sheffield, amb el prec que la llegíssim en el decurs del sopar. Deia el següent: "Benvolguts amics i amigues,

Ja fa un bon grapat d'anys que faig la meva petita col.laboració a *Flor de Card*, anys, però, que no es poden comparar en absolut amb les ja dècades de dedicació d'en Pep, en Guillem de sa Begura, na Bel de sa Costa, els membres del consell de redacció, i tantes de persones que han participat i participen en aquesta bella utopia que és la reconstrucció d'una identitat. Sobretot, però, voldria remarcar la gran aportació de na Nieves, que ha hagut de suportar, resignada, per una banda, que una gernació invadesqui en moltes ocasions ca seva, i per una altra banda, que una part important del temps que en Pep li dedicaria el destini a la confecció de la revista de Sant Llorenç. Na Nieves, això sí, sempre et rebrà amb un somriure dolç, obert i amical.

Enguany ja farà tres anys que no

podré ser amb vosaltres en aquest sopar -que estic segur que serà boníssim-, i, sobretot, en una data tan assenyalada com és la celebració del XXV anys de *Flor de Card*. Des de la boira i la verdor d'aquest país de lords i de princeses ja una mica estantisses, voldria enviar-vos a tots una salutació cordial i la meua més sincera felicitació, sobretot, per la vostra constància i per la vostra aportació, valuosíssima, al procés de recuperació com a poble -entès en un sentit concret, però també en un de més ample-, i al recobriment de les llibertats.

Molts d'anys".

En Jaume Fuster Alzina, col.laborador de la revista *Cap Vermell*, de Capdepera, amb la qual a darreries de l'any passat editarem conjuntament un monogràfic sobre les *Rondaies Mallorquines*, ens va dedicar aquest sonet:

Albir, del modest "Cap Vermell" estant,
una "Flor de Card" que creix, tota ufana,
una flor que xucla la saba més sana
del sòl llorenç, del sòl de Llevant.

De tot el jardí, la més odorant,
amb ella s'adorna la Premsa Forana;
línia rere línia, plana rere plana,
el seu tronc, pels mots, més es va enfilant.

Sempre m'ha semblat una referència,
una clara petja que ens convé seguir.
Són vint-i-cinc anys de constant presència,

de tractar amb coratge tot el que cal dir.
És veu, és ressò, és punyent consciència
del poble que estima i al qual vol servir.

Per part dels col.laboradors també es va voler fer un obsequi a les tres persones, indispensables per la revista, que hi han fet feina des de sempre: en Josep Cortès en Guillem Pont i en Guillem Quina. Aquest detall consisteix en una fulla de card feta amb coure per en Felip Blau.

En relació a aquest obsequi i a fi que cap col.laborador no se senti menyspreat, la nostra secció es veu en la necessitat de transcriure les paraules que un dels seus membres va dirigir al públic: "El *Batec* és una de les seccions més antigues de la revista, encara que el grup que actualment la fa sigui dels més novells. A les al.lotes que el feim ens han encomanat, en nom de tots

En Xesc Umbert presenta en Francesc Mauri

els col.laboradors, que fem una menció especial als tres puntals que han aguantat la revista durant aquests vint-i-cinc anys: en Guillem Pont, en Josep Cortès i en Guillem Quina. Els volem encoratjar a què segueixin molts anys més. Coratge i enhorabona per la feina".

Per cloure l'acte, al qual enguany, hi assistiren més de setanta persones, en

Damià Pons, presentat per n'Antoni Sansó va agafar la paraula per expressar unes sentides reflexions sobre la Premsa Forana en general i *Flor de Card* en particular, ja que ell també ha estat col.laborador habitual de la revista de Campanet i coneix la tasca i els problemes que pateixen aquest tipus de publicacions

**F.Ramon, M.Febrrer, N.Jaume,
J.Fullana, J.Domenge, D.Sánchez**

Joiera i rellotgeria

García Lis

Ignasi

Sant Llorenç

NAIXEMENTS

* Dia 18 de desembre va néixer a Sant Llorenç na Marta Fuster Pont, filla de na Maria Bel, la bibliotecària, i n'Alfred, l'ex-director del museu. a nostra més cordial enhorabona.

* El dia 3 de febrer va comparèixer per aquesta vall de llàgrimes en Pere Rafel Mas Riera, fill d'en Pere Ramon, director de la Banca March, i na Maria Teresa. Enhorabona.

* El mateix dia 3 va néixer a Sant Llorenç en Ramir Leal Meseguer, fill del nostre metge i ciclista i de na Manuela, l'ATS. Enhorabona i salut, com és natural.

* Dia 8 de febrer va néixer a Sa Coma n'Eulàlia Fernández Guerrero, filla de n'Antonio i n'Emilia. Enhorabona.

* El dia 11 va tocar el torn a una nova llorencina: na Marta Miquel Horrach, filla d'en Sebastià i n'Antònia. Salut.

* I l'endemà, també a Sant Llorenç, va néixer en Pere Fuster Gelabert, fill d'en Bartomeu i n'Eulàlia. Enhorabona

DEFUNCIONS

* El dia 4 de gener va morir a Cala Millor el primer alemany de la temporada: n'Edmund Kersting, de 81 anys. Descansi en pau.

* Dia 14 de gener ens va deixar n'Antoni Fullana Femenias, de malnom *Parpal*, a l'edat de 83 anys. Era viuudo. Que puguem pregar molts d'anys per ell.

* El dia 23 va morir a Sa Coma na Maria del Carmen Rodríguez Torres, de 77 anys. Descansi en pau.

* El dia 31 va morir una altra alemanya a Cala Millor, na Marianne Helene Heinig, de 75 anys. Descansi en pau.

* El dia 4 de febrer va morir en Miquel Galmés Vaquer, conegut pel seu llinatge: *en Galmés*, a l'edat de 84 anys. La major part de la seva vida havia fet feina de fuster a ca'n Sunyer, però els darrers anys ho va fer a ca n'Avellanet, com a repartidor de la matança. Que el vegem en el Cel.

* El dia 6 va morir un altre alemany a Cala Millor, en Dietrich Heinrich Gustav Dunker, a l'avançada edat de 93 anys. Descansi en pau.

* El dia 16 de febrer va morir una altra dona que no vivia a Sant Llorenç, n'Aina Llull Nadal, de sa *Vinyassa*, a l'edat de 61 anys. Al Cel sia.

* Dia 13 i dia 16 moriren dos alemanys més a Cala Millor, n'Anton Willibald Vogel, de 66 anys, i en Hermann Joseph Wiedenmann, de 69. Descansin en pau.

NOCES

* El mateix dia 31 ens va deixar una al.lota massa jove per morir, na Bàrbara Llodrà Vaquer, que només tenia 40 anys. Era la germana d'en Guillem Llodrà i vivia fora poble. Que la vegem en el Cel.

* Amb una mica de retràs publicam aquesta fotografia d'en Joan, col.laborador de Flor de Card, i n'Antònia, que feren l'esclafit el dia 14 de desembre. Que no sigures i enhorabona!

* Dia 28 de desembre es casaren pel jutjat dos llorencins: en Mateu Servera Puigròs i na Catalina Maria Mas Riera. La nostra més cordial enhorabona.

* El 4 de gener dos externs triaren Sant Llorenç per celebrar les noces: na Carolina Romero Rayó, de Portocristo, i n'Antoni Rosselló Fiol, de Manacor. Salut.

* El dia 11, tornem-hi torna-hi, n'Aina Maria Servera Sureda, portenya, i en Pere Sansaloni Barceló, Manacori, es casaren pel jutjat a la vila. Enhorabona.

* La fotografia d'aquí abaix correspon a na Magdalena Artigues Amer, de Son Carrió, i en Gaspar Mesquida Estelrich, de Sant Llorenç, que feren l'esclafit el dia 18 de gener. Enhorabona.

* El 25 de gener es casaren a l'església de Son Carrió dos natural d'aquest poblet: na Maria García Salcedo i n'Angel López Márquez. Salut i força.

* Dia 14 de febrer, aquesta vegada baix del testimoni d'en Miquel, el jutge, va tocar el torn a na Melanic Zucher, de nacionalitat alemanya, i en Sebastià Lluïl Pui-gròs, natural i veí de Son Carrió. Que no sigui res.

* I per acabar la tongada d'encollats d'aquests dos mesos, el 22 de febrer es casaren per l'església dos llorencins més: na Isabel Umbert Roig i en Mateu Brunet Femenies. Enhorabona i que Déu els concedesqui molts de fills, si convé.

COMUNIONS

* A la fotografia del costat, ben agafadets de la mà, podeu veure una nina i un nin que feren la primera comunió el dia 10 de novembre de l'any passat. Es tracta de na Maria Magdalena i en Jaume Sancho Pascual, que fan una cara tan de bons al.lots que pareix que no han romput mai un plat.

Ella anava vestida de princesa i ell de mariner, així com toca i manen les tradicions. La nostra més cordial enhorabona a ells dos, als seus parents i a tots la comunitat cristiana de la vila.

Bel Nicolau i Aina Simonet

Contesta a n'Ignasi Umbert

Nacionalistes de Mallorca

Després de llegir l'opinió de n'Ignasi a la revista del mes de desembre en un article on, una vegada més, intenta desqualificar n'Antoni Sansó i el PSM, no ens queda més remei que contestar-li per desmentir les falsedats que molt hàbilment deixa caure.

En el seu escrit divideix, ell mateix, el municipi entre bons i dolents, és a dir, entre carrioners i llorencins, i ens acusa d'esser nosaltres els qui ho feim, quan la intenció del PSM no és altra que millorar el nostre terme municipal, aportant els nostres coneixements, les nostres idees i les solucions que en cada moment creim millors per al nostre poble. I malgrat que la majoria de vegades aquest equip de govern i el propi batle reconeixen que tenim tota la raó, no han tengut mai en compte i per regla general solen fer tot el contrari.

Hem pogut observar com durant aquesta legislatura n'Ignasi no perd ocasió per criticar la nostra política, cosa que agraïm, ja que això ens demostra el seguiment que d'ella en fa, però també l'hem de criticar per no dur el mateix seguiment de la

política del govern municipal.

Els escrits de n'Ignasi més bé semblen una tàctica o una cortina de fum per amagar una altra política -no ens atrevim a dir la d'UM, però sí la del seu representant dins l'Ajuntament- que, aquesta sí, és criticada pel seu propi partit i per altres membres del govern, com hem pogut observar, clarament, en privat.

Quan el PSM desqualifica o critica la política practicada pel nostre batle i l'equip que li dona suport ho fa conscient de que sortiran persones, com en aquest cas n'Ignasi -que ni tan sols era present en el plenari que comenta- que intentaran defensar aquesta política fent volar coloms i fent veure que qualsevol crítica al batle és pel fet d'esser carrioner, quan això és completament fals. Coneixent n'Ignasi, aquest fet diu molt poc a favor seu, ja que sap o tocaria sobre molt bé que el PSM no juga ni jugarà a aquest joc.

Volem afirmar, una vegada més, que des de sempre el PSM té completament superada aquesta polèmica, i que no serem nosaltres qui la tornarem obrir ni la mantindrem, ja que d'això ja se'n cuiden bé altres que n'Ignasi coneix perfectament i que no cal anomenar aquí.

Volem deixar ben clar, també, que el que és criticat pel PSM és la política duita a terme pel batle i l'equip que li dona suport, independentment que aquests siguin carrioners o llorencins. Així ho hem fet sempre i així ho seguirem fent davant el

que creim una política equivocada, principalment en temes com són els doblers públics, que tan alegrement estan gastant el nostre batle i l'equip de govern, que el manté precisament per això.

Si avui tenim un batle carrioner és, com diu n'Ignasi, perquè el Grup Independent de Son Carrió va ser la llista més votada, però també perquè varen saber dur enganats molt hàbilment tots els altres grups pràcticament fins l'elecció del mateix batle, cosa que creim que no cal recordar i que ja en es seu moment va ser notícia a tot Mallorca.

Així i tot, no podem deixar de recordar, encara que molesti a més d'un, que el PSM va ésser la segona llista més votada del nostre terme municipal, i com a representants d'una part important d'aquest municipi demanam ésser escoltats en tot moment i en qualsevol tema que ens afecti com a poble. D'això n'Ignasi, persona democràtica i sensibilitzada, no n'hauria de tenir cap dubte.

Per acabar, hem de dir una vegada més, en aquest cas a n'Ignasi, que n'Antoni Sansó és el portaveu del PSM a l'Ajuntament de Sant Llorenç, i com a portaveu representa tot aquest col·lectiu que es considera nacionalista i en cap cas racista, com va manifestar el regidor d'UM, quan tots podem recordar encara molt bé la seva més recent història política.

PSM-Nacionalistes de Mallorca

ARA FA 90 ANYS

* Que Sebastià Lliteres, vicari de la vila, va fer instal·lar el rellotge de l'església.

ARA FA 85 ANYS

* Que Gaspar Aguiló va ocupar la plaça d'apotecari de Sant Llorenç.

ARA FA 55 ANYS

* Que Joan Galmés va prendre possessió del càrrec de rector.

ARA FA 45 ANYS

* Que l'Ajuntament es va assabentar de la creació d'una escola maternal a Sant Llorenç i dues rurals: una a Sa Bergura (que després es va fer a Ses Planes), i l'altra a Son Berga.

ARA FA 35 ANYS

* Que el talaiot de S'Illot fou declarat Monument Històric Artístic.

ARA FA 25 ANYS

* Que el grup de teatre del Club Card va representar la seva primera obra: *El rei Herodes*, recuperant una antiga tradició local. El paper principal fou interpretat per Pere Bauzá, *Mauri*.

* Que va sortir al carrer el primer número de *Flor de Card*, dirigit per Guillem Pont.

ARA FA 20 ANYS

* Que va reparèixer la revista *Flor de Card* després d'un any i mig de silenci informatiu, ara dirigida per Josep Cortès.

* Que Ignasi Umbert va obrir un local per al PSOE.

ARA FA 15 ANYS

* Que l'Ajuntament acordà instal·lar una emissora per a la policia municipal.

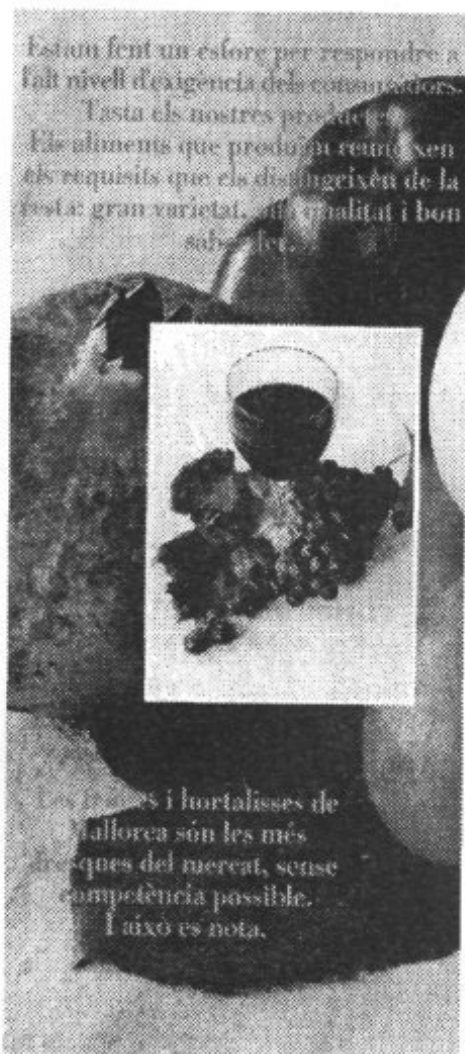
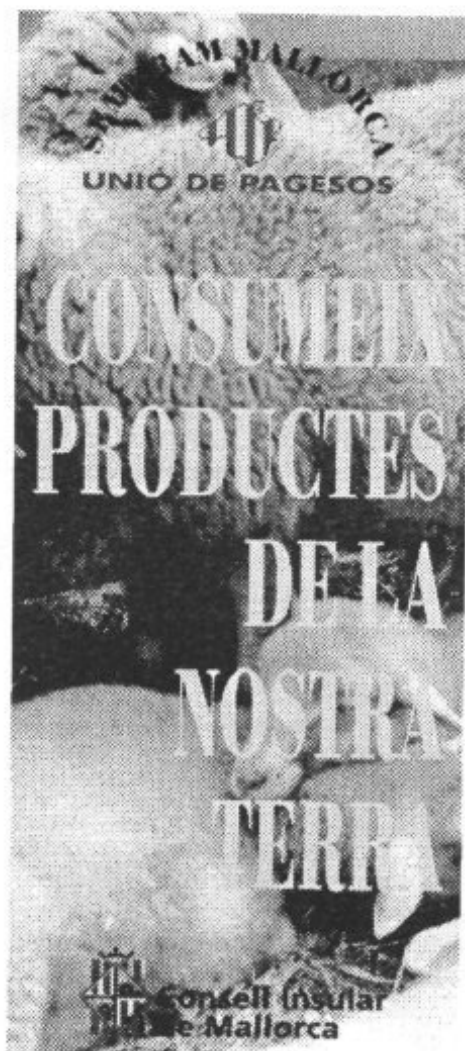
* Que la Banca March va obrir una oficina a Son Carrió. El director era en Guillem Nadal, *Gorrió*.

ARA FA 10 ANYS

* Que na Isabel Vaquer, *Corema*, va complir 100 anys.

* Que començà la seva activitat la societat de pescadors *Es Serrans*, presidida per Àngel Carretero.

Josep Cortès

Lira d'Or

Febrer 1997

Coordina: **Jaume Galmés**

Aina Llull Salom

Baudelaire o l'espiritualitat de la carn

A manera de dedicatòria

Baudelaire és el sant dels nostres dies
perquè, renegant la vella santedat
en adorar Belzebú, la carn,
fa una santedat nova.
En el seu temps fou una coça a la burgesia
i tot perquè, convidant-hi l'estimada,
ens convidava a tots a un viatge magnífic
que encara pocs duen a terme sense hipocresia
(això, els qui el duen a terme):
Là, tout n'est qu'ordre et beauté,
Luxe, calme et volupté.
Allà, just hi ha ordre i beutat,
Luxe, calma i voluptat.
Al meu torn, vos convid a un viatge
per aquesta idea clau,
leitmotiv de l'obra baudelairiana,
i que em fou fornida per
Jesús el Príncep
en aquesta conferència que li dedic.

Charles Baudelaire.

J.G.

Charles Baudelaire, nat a París el 9 d'abril de 1821 i mort ara fa 130 anys, encarna l'ideal del sant a l'era moderna. Ell és l'home virtuós de la depravació, aquell que jutja Déu un impostor i venera Satanàs, que renega Abel i exalta Caïm, l'amant que fa de l'alcova un santuari i de l'estimada la seva sacerdotessa; en definitiva: Baudelaire és el Poeta situat enllà del Bé i del Mal, el Sacerdot que no pot concebre el pecat dins un talem amorós.

El poeta de *Les Fleurs du Mal* (*Les Flors del Mal*) marcarà el tombant cap a aquesta nova proposta: l'estètica del Maligne. Decantant-se del port romàntic que persistia a complaure's únicament en la llum, la bondat i la bellesa, el nostre poeta aparellarà cap a les illes de la lletjor, el vici i les tenebres, les dolces tenebres. Així, al mateix temps que admira una romàntica posta de sol, és capaç d'esclafar calàpets i llimacs amb les seves sabates. Però pardamunt totes aquestes innovacions, la seva originalitat màxima rau en l'agusament del seu olfacte:

"La meua ànima neda dins el perfum com la d'altres
dins la música".

dirà a un moment, i a un altre ens convida a nosaltres, lectors, a ensumar el vi, l'encens, el mesc i tantes altres matèries oloroses jatsien delitoses o bé oioses. És el cas, per exemple, del poema "Correspondències", la flor número 4, on, a més de parlar-nos de la sensualitat d'aquest sentit, el que més poc ens solem ocupar de desenvolupar, ens diu també de l'harmonia del nostre món interior amb l'univers visible, audible, palpable, gustós i olorós.

Tanmateix, i ultra el que dona títol a la meua exposició, el

tema central de la seva obra, m'atrevesc a dir, és l'acarnissada lluita de l'home per combatre l'enuig, el tedi, l'avorriment. Tenint en compte la brevetat del nostre temps terrestre, on cada minut que ens deixa, alegre o trist, ho fa per no tornar, per a què, sembla demanar-se el poeta, la major part d'aquest temps som agredits brutalment per aquest monstre infame que s'adelita a escorxar el nostre pusil-lànime alè de felicitat tan aviat com ens el sentim pujar al coll? "Quan partim cap a la felicitat?", es demana espesses vegades. De tota manera, però, i lluny de deixar-se abatre per la malenconia i el desencís, el poeta pourà forces de les profunditats de la seva ànima i anihilarà el Tedi amb l'espasa del Somni, el Somni salvador i alliberador de la tirania de la monotonia.

El somni o la novetat, tant se val, -"tant se val si al fons de l'avenc ens trobarem l'Infern o el Cel; allò que nosaltres volem és capbussar-nos al fons de l'Inconegut per trobar qualche cosa nova!"- i subratlla aquest darrer mot amb què rubrica la darrera de les Flors del Mal. Cosa que podríem també anomenar set d'exotisme.

Potser les meves paraules inicials hauran desconcertat qualcú, i per això vull tornar a referir-me a la seva santedat. Com ja he dit, Baudelaire és un sant de la nostra època, l'única moralitat del qual consisteix justament a no tenir-ne cap, i que s'admira tant dels vicis com de les virtuts humanes. Per sorprendent que pugui parèixer, en Charles Baudelaire fou un home profundament piadós amb tost els éssers sofrents, homes i bèsties, i la seva misericòrdia envers els captaires, les prostitutes velles, les viudes i els

nins mísera és infinita. Qui vulgui comprovar-ho, basta que llegesqui els *Petits poemes en prosa* números XIII, XIV, XV, XIX o XXVI de *L'Spleen de Paris*. Spleen és una paraula anglesa que trobaria un equivalent en les següents expressions: "tedi malaltís", "oi existencial", "desgana", "apatia", etc.

Hem acabat d'al·ludir París. En efecte, la bella ciutat dels somnis és també un *leitmotiv*, un tema recurrent en la seva obra: "les ciutats canvien més ràpidament que no ho fa el cor humà",

ens declara en un poema dedicat a Victor Hugo, el supervivent i el més gran cantor de la França romàntica i qui, el 30 d'agost de 1857, li envià des de Guernesay aquest elogi: "Les vostres Flors del Mal irradien i enlluernen com les estrelles..."

No content amb la rutina quotidiana dels dies que se succeeixen els uns als altres de manera idèntica, el poeta s'agrada de bastir paradisos damunt els miserables fonaments terrenals, enc que siguin, aquests paradisos, artificials. Ell desitja conèixer altres realitats que les que ens poden fornir la vigília i els sentits en estat pur, d'aquí que esdevingui un addicta consumidor d'opi i altres substàncies al·lucinògenes com ara el Constance o el Nuits, les quals, tanmateix, no valen, ni de bon tros, "l'elixir d'una boca on l'amor s'estufa" i que produeix una "Sed non satiata".

L'amor, latent o explícit, batega en el cop sil·làbic de cada un dels seus versos, jatsia en una al·legoria jatsia personificat en una dona. Les dones, objecte de vastes meditacions, execracions o divinitzacions, estimades o odiades, són també un dels temes eterns de la lírica baudelairiana, ja que aquests éssers, per al poeta, són capaços d'operar en ells mateixos les més horribles metamorfosis: de bèsties o bruixes a àngels o deesses, passant per tots els altres estats possibles, tanmateix són ben lluny sempre de les vaporoses vel·litats romàntiques, d'aquelles criatures mig fantasmagòriques embolicades dins delicats vestits de gasa; són, les seves, tot curt, dones, a vegades plenes de misteri, devotes, però quasi sempre amb uns ulls on aquell que gosa anegar-s'hi experimenta a la vegada, per dir-ho amb un vers seu,

"la dolçor que fascina i el plaer que mata."

Tal és el poder de la Bellesa. Fossin com fossin les dones amb qui es topà al llarg de la seva vida, ell les estimà "amb tota la seva furor". I, entre totes, en la mulata Jeanne Duval el poeta trobà la seva companya més constant i alhora la musa que li inspirà una bona partida dels seus més bells versos amorosos.

Dins el seu diari *Mon coeur mis à nu* (El meu cor despullat) trobam aquests llampecs de meditació entorn d'allò que Dante definí immortalment com el motor que mou el sol i les altres estrelles:

"Què és l'amor?

La necessitat de sortir de si mateix.

L'home és un animal adorador.

Adorar és sacrificar-se i prostituir-se.

També tot amor és prostitució."

L'ésser més prostituït és l'ésser per excel·lència, és Déu, ja que és l'amic suprem per a cada individu, ja que és el dipòsit comú, inesgotable de l'amor."

Per ardonir aquest tema, don un altre breu apunt del seu

diari:

"L'eterna Venus (caprici, histèria, fantasia) és una de les formes seductores del Diable."

També és despullant el seu cor que ens confessa allò que de veres compta a la vida:

"Ser un gran home i un sant *per a si mateix*, vet aquí l'única cosa important."

I, tal com se sol estrevenir amb els sants, tengué una dolorosa sortida d'aquest món abans d'apagar-se "entre els braços de sa mare", hemiplèxic i afàsic, en una clínica, on rebé les visites d'altres il·lustres escriptors del seu temps, del fotògraf Nadar, qui ens n'ha deixat bellíssims retrats, i de Mme Paul Meurice, qui li interpretava Wagner. A Wagner, precisament, Baudelaire li havia adreçat anys enrera una lletra encomiàstica i, amb l'estudi "Richard Wagner i Tannhäuser a París", havia contribuït a la difusió i al millor enteniment del compositor alemany entre el públic francès. Semblantment, dins el camp de la literatura havia fet el mateix amb les obres de Flaubert i Hugo i, dins el de la pintura, amb les de Delacroix, que havia estat molt discutit (vegeu el *Saló de 1846*). Igualment destacables són les nombroses traduccions que realitzà de l'obra d'Edgar Poe, inaugurant així, a França, una bella tradició feliçment continuada per Mallarmé, un altre dels grans creadors que el país veïnat ha donat a la poesia: tots dos reeixiren a donar-nos unes versions magnífiques de l'autor d'*El Corb* i *Les Històries Extraordinàries*, el genial nord-americà per qui Baudelaire sentia autèntica devoció.

Per fer-nos una idea del seu natural, ens acontentarem amb unes referències a la infància que extreim també del ja esmentat diari (concretament els fragments 71 i 72):

"De nin, volia ser o bé papa, però papa militar, o bé comediant. Fruïcions que no treia d'aquestes dues al·lucinacions."

"De ben petit, vaig sentir dins el meu cor dos sentiments contradictoris: l'horror de la vida i l'èxtasi de la vida. És ben bé el fet d'un pererós nerviós."

O aquesta altra a la soledat (Frag. núm. 12):

"Sentiment de *solitud* des de la meua infància. Malgrat la família, -i enmig dels companys, sobretot, - sentiment de destí eternament solitari.

Això no obstant, gust molt viu per la vida i el plaer."

o encara, una mica més avall:

"L'heroi es diverteix tot sol."

En morir, i ja acab, tenia 46 anys, però n'havia viscuts molts més. Rimbaud, un altre dels Sants Pares de la Poesia, el nin dolent, "el místic en estat salvatge", una vegada que li demanaren per la fe que professava, exclamà:

"Jo no reconec més Déu que Baudelaire!"

Apoteosi només explicable per la toixarrudesa ingènita que l'empengué, mentre estigué a la terra, a *voler ser cada dia el més gran dels homes!*

Jaume Galmés

Tout entière

Le Démon, dans ma chambre haute,
Ce matin est venu me voir,
Et, tâchant à me prendre en faute,
Me dit: "Je voudrais bien savoir,
Parmi toutes les belles choses
Dont est fait son enchantement,
Parmi les objets noirs ou roses
Qui composent son corps charmant,
Quel est le plus doux." -O mon âme!
Tu répondis à l'Abhorré:
"Puisqu'en Elle tout est dictame,
Rien ne peut être préféré.
Lorsque tout me ravit, j'ignore
Si quelque chose me séduit.
Elle éblouit comme l'Aurore
Et console comme la Nuit;
Et l'harmonie est trop exquise,
Qui gouverne tout son beau corps,
Pour que l'impuissante analyse
En note les nombreux accords.
O métamorphose mystique
De tous mes sens fondus en un!
Son haleine fait la musique
Comme sa voix fait le parfum!"

La mort des amants

Nous aurons des lits pleins d'odeurs légères,
Des divans profonds comme des tombeaux,
Et d'étranges fleurs sur des étagères,
Éclores pour nous sous des cieus plus beaux.
Usant à l'envi leurs chaleurs dernières,
Nos deux coeurs seront deux vastes flambeaux,
Qui réfléchiront leurs doubles lumières
Dans nos deux esprits, ces miroirs jumeaux.
Un soir fait de rose et de bleu mystique,
Nous échangerons un éclair unique,
Comme un long sanglot, tout chargé d'adieux;
Et plus tard un Ange, entr'ouvrant les portes
Viendra ranimer, fidele et joyeux,
Les miroirs ternis et les flammes mortes.

À une passante

La rue assourdissante autour de moi hurlait.
Longue, mince, en grand deuil, douleur majestueuse,
Une femme passa, d'une main fastueuse
Soulevant, balançant le feston et l'ourlet;
Agile et noble, avec sa jambe de statue.
Moi, je buvais, crispé comme un extravagant,
Dans son oeil, ciel livide où germe l'ouragan,
La douceur qui fascine et le plaisir qui tue.
Un éclair... puis la nuit! -Fugitive beauté
Dont le regard m'a fait soudainement renaître,
Ne te verrai-je plus que dans l'éternité?
Ailleurs, bien loin d'ici! trop tard! *jamais* peut-être!
Car j'ignore où tu fuis, tu ne sais où je vais,
O toi que j'eusse aimée, o toi qui le savais!

Tota sencera

El Dimoni, a la cambra alta,
M'ha visitat aquest matí,
I, mirant de trobar-me en falta,
M'ha escomès: "Voldria aclarir,
D'entre totes les belles coses
Que fan el seu encantament,
D'entre els objectes foscs o roses
Que formen el seu cos lluent,
Quin és el més dolç." -Respongueres,
Oh ànima meva, al Ferest:
Ella és un dictamen, ¿i esperes
Que et respongui si aquest o aquest?
Com que tot comprèn, una ignora
Si una cosa m'ha seduït.
Ella et fascina com l'Aurora
I t'aconhorta com la Nit;
És tan selecta l'harmonia
Que regeix tot el seu cos bell,
Que cap anàlisi podria
Fixar-ne els acords en tropell.
Metamorfosi extasiada
Dels meus sentits que en un s'han fos!
Fa la música l'alenada;
La veu, perfum deliciós!"

La mort dels amants

Tendrem uns llits plens de perfums lleugers,
Uns divans profunds talment unes tombes,
I unes rares flors damunt uns prestatges,
Descloses als dos sota uns cels més bells.
Gastant a l'ensem llurs calors darreres,
Els dos cors seran dues vastes llànties
Qui ens reflectiran llurs dobles clarors
Dins els esperits, dos miralls bessons.
Un capvespre fet de rosa i blau místic,
Bescanviarem un únic llampec,
Com un llarg sanglot, tot farcit d'adéus;
I més tard un Àngel, entreobrint les portes,
Vindrà a revifar, fidel i joiós,
El vidre apagat i les flames mortes.

A una vianant

El carrer eixordador em xisclava a la vora.
Llarga, prima, endolada, dolor majestuosa,
Una dona passa, una mà fastuosa
Aixecant, engronsant el brodat i la vora;
Amb les cames d'estàtua, lleugera i arrogant.
Jo bevia, crispat com un extravagant,
Dins el seu ull, cel lívid on l'huracà germina,
La dolçor que enlluerna i el plaer que assassina.
Un llamp... llavors la nit! -Fugitiva beutat
Que de sobte m'ha fet renéixer amb la mirada,
Que ja no et veuré més sinó en l'eternitat?
En un altre lloc, lluny! tard! *ja mai* tal vegada!
Car desconec on fuges, tu no saps on vaig jo,
Oh tu que hagués amat, oh tu sabent això!

Guillem Pont

Ses Cabrelles, el conjunt de set estels voltats per altres de menor magnitud que es presenta de forma apinyada i difosa, gaiten tímidament per la banda de llevant. La nit és fosca i l'aire fi. Com cada dia, pas arran de na Fosca per anar a cercar la seva racció de pinso. Ella, que jeu sobre les pedres, no mou el cos. Simplement aixeca el cap i em mira, com sempre, amb ulls carinyosos.

Quan sent el renou produït en desdoblegar el paper del sac intenta aixecar-se. Ja no va falaguera i li costa fer-ho, però ho aconsegueix i camina lentament cap al cubellet on acostumam a dipositar-hi aquesta mena de galetes dures i petitones, de certa semblança amb la presentació de les drogues sintètiques modernes. A vegades, amb el nas, m'empeny la mà dificultant la tasca d'abocar. Es podria pensar que té molta fam i no pot esperar més, però també podria cercar el contacte de la pell i perseguir la carícia, una gratadeta sobre el cap. A diferència d'altres cans no té els ossos superiors del cap plans sinó formant una desapercebuda cresta. Un bony allargat, vaja! Mentrestant, a l'altra banda del camí, plantosa i expectant, na Brulla, l'altra cussa, quieta i amb el cap alt, voga la cua de xaloc a gregal, esperant el recapte.

Els entesos m'han assenyalat varies vegades que els cans solament han de menjar un pic al dia. O que els don el menjar massa tard. Potser és cert. Però el desconeixement de les normes no ens afecta gaire. Na Fosca i jo fa temps que ens tenim presa la mesura i que ens respectam l'ésser.

Des d'una perspectiva humana es podria dir que ens sabem diferents però som tolerants i comprensius l'un amb l'altre, és a dir, que ens estimam.

Però, en aquest cas, també es podia entendre que un (la cussa) és sotmès a l'altre, li agradi més, menys o gens. Per una vegada -relacions home-bèstia- no cal que la raó encobreixi la realitat.

No sé si és qüestió de gens -ara que determinades tendències assenyalen que fins i tot el tipus de parella que hom ha de tenir ja ve imprès en el llibre genètic a l'hora de néixer-, o si és conseqüència directa del curs que, organitzat pel Club Card i dirigit i realitzat pel Ministerio de Trabajo de la dictadura sota les sigles PPO (Promoción Profesional Obrera), vaig realitzar quan era més jovenell. Però cert és que m'agraden més els arbres que no els animals.

Vull dir que situat en un context rural -per exemple en el Sant Llorenç dels anys vint-, segurament no seria menestral sinó foraviler. I si visqués en una possessió segurament no seria el pastor ni l'oguer. La tendència seria ésser pareller, aquell que cuida de llaurar i sembrar la terra. A l'entre-temps, entre les messes de sembrar i segar, em dedicaria, amb passió, a sembrar, podar, adobar i exsecar els arbres. Aniria "sempre amb el xerroc davall el braç" que es així com s'anomenen encara aquells que tenen una especial cura del arbres productius.

Na Fosca

Per això quan l'oncle Antoni em regalà aquella bolleta de pèl no en vaig fer massa cas. Dels germans de mon pare, el tio Antoni sempre ha estat el més animaler. S'ha passat llargues estones de la seva vida contemplant les ovelles, palpant les bísties, ensenyant els cans... per això sempre ha tengut bons animals. I la mare de na Fosca no n'era una excepció. Era una bona cussa, entenent i falaguera. Quan anava moguda hi posava molt d'esment. No la donava a qualsevol ca. L'aparellament havia de ser amb un ca de bestiar fi i bo (ossos gruixats, cos plantós sense defectes, obedi-ent i treballador...).

De la ventrada, na Fosca no degué ésser la més atractiva -per allò que sempre queda allò que els altres no trien- però era una bona cusseta que l'oncle ens portà generosament a canostra dins les seves mans "- Ara que heu comprat Ses Sitges necessitareu un bon ca de bestiar!".

L'arribada de la cusseta fou una festa -Na Caterina sí que ho és animalera-: capça d'estar aquí, roba calenta perquè no tengui fred, el pot i tetina per al viveró... tot el que havíem de mester. I el nom? Com que és tan negra li podríem posar Fosca, un nom tradicional, nostre... perfecte.

Aquella bolleta de pèl d'una banda omplia el buit que havia deixat en Pelut i d'altra podia ésser útil en el context de Ses Sitges. A més, gairebé va néixer el mateix temps que en Damià Arnau, per tant mai no oblidariem la seva edat.

Passà els seus primer mesos, entre cotons d'atenció, a la casa de Sant Llorenç fins que els jocs de joventut començaren a fer-se pesats amb els cossiols, la roba, les espartenyess...

La pujada a Ses Sitges no degué resultar gaire traumàtica perquè de cada dia hi érem més presents, però això no lleva que no realitzàs el pertinent procés iniciàtic de soledat i cadena.

Ben prest mostrà el seu caràcter: se sentia propietària del terreny i es posava forta, és a dir lladrava quan passava algun desconegut. Roncava i mostrava les dents si se li atracaven... I amb els coneguts es mostrava simpàtica i amatent. Just el que havíem de mester.

Amb facilitat es familiaritzà amb els altres animals i també amb els nins que veien a Ses Sitges, comportant-se de forma tolerant i pacient però sense abandonar el seu caràcter autoritari. A poc a poc es convertí en una peça clau -com les successives truges de raça mallorquina anomenades Xisca- de l'engranatge de la granja-escola. No es deixaria mai alçar la cua ni ésser muntada pel primer que passàs, però sempre estaria disposada a encaçar una pedra o a vigilar, a certa distància, els jocs dels nins.

També, ben prest, feu ostentació de raça. El codi genètic li manava ésser ca de

bestiar i quan les cabres pujaven a l'era, devia intuir que ho feien malament i, sense rebre indicacions, les feia baixar i les agrupava amb les ovelles.

Ens deixà de pedra quan, un dia assolellat, nins i monitors partien, amb ella, cap a sa cova de s'Homonet. Pel motiu que fos, entre el monitor de davant i els de darrera s'havia allargat molt l'espai i algun nin agosarat pujà sobre la paret del camí. Primer lladrà, i després es posar a córrer, sense aturar-se de lladrar, envant i enrera, tot indicant als monitors que alguna cosa no acabava d'anar bé. Quan el nin baixà de la paret, tot tornà a la seva normalitat. Caminant amb els nins i sense perdre de vista ni d'oïda els monitors.

La descripció física seria molt semblant a la de qualsevol ca de bestiar. Així mateix es podria assenyalar que era de pèl curt, tirant a grossa per ésser femella i de cap grosset i rodonenc, és a dir, de nas no excessivament llarg. El lladruc fosc i la mirada dolça potser són els distintius més clars.

Dues afeccions l'han acompanyada tota la vida: l'aigua i les pedres. Sempre ha disfrutat de jugar amb l'aigua. Ja sigui tirant-se a les basses per xipollejar-hi, ja sigui barallant-se amb el roll de la manguera, o cercant els esquitxos quan els nins es banyen a la piscina. I també sempre ha tingut una especial dèria per les pedres. Per les que li llançaven els nins i per les que es movien a l'hora de fer caramulls o d'arrossegant-les amb la pala mecànica. I com més grosses millor. Era com si voluntàriament es volgués reforçar els múscles de la cara i del coll amb el pes de les pedres. Tal era la seva dèria que arribà a tenir els claus gastats i alguna dent espatllada per l'exercici. Ara, pobreta, als tretze anys ja té el caminar feixuc i els jocs a l'esquena. Ja no juga amb les pedres grosses, ho intenta amb les petites -s'atura ben aviat- i l'energia que gasta rera l'aigua no té res a veure amb la que espargia fa uns anys.

Com les persones, els animals també s'equivoquen. Un dia s'equivocà na Fosca quan, venint d'excursió amb els nins de Ses Sitges, es llançà -supòs que per refrescar-se- en un safareig desconegut. Va calcular malament els tres o quatre pams que li faltaven per ésser ple i després no en podia sortir. Amb un bot col·locà les potes del

davant sobre la vorera de bloquets de ciment pòrtland però la força no li bastà per pujar i tampoc no es podia empènyer amb les cames de darrera. Els nins, assus-tats, m'avisaren i vaig anar a treure-la. Ho passà malament, els grinyols i la cara no mentien. Una vegada fora vam veure que les unghes de darrera li rajaven sang. Sempre m'ha semblat que ella s'havia adonat del que tenia de crítica aquella situació i de la importància de l'ajuda que li vam donar.

Només li falta es parlar, em va dir un dia mon pare. I tenia part de raó. Així mateix n'han passats molts de nins per Ses Sitges en tretze anys. La majoria dels quals no sabien ben bé què era un ca de bestiar, ni el respecte que sempre s'ha de tenir a tot animal desconegut. I mai, sortosament, hem tengut cap desgràcia. De fermada ha roncat i mostrat les dents a uns quants, però res més. Curiosament ha deixat marcats els claus a la pell dels popissos de la cama de dues persones. I encara em deman perquè. Ambdues eren persones granades i avesaades a tenir cans. Va percebre na Fosca alguna aura negativa o de despreci envers ella?

L'havien maltractada prèviament? Mai no ho podré saber amb certesa, però ho podré intuir o suposar, com em passa en molts altres aspectes de la vida.

D'altra banda, tota la vida ha fet ben coneixedor que encara recorda la verdanca-

da que li etzibà, quan era quissona, el veïnat de més prop.

Als externs i desconeguts els sol lladrar quan passen pel camí. Avisa com si fos un afinat timbre a la porta. Però a més, amb la insistència i la força del lladruc, assenyala si s'aturen a la carrera i baixen del cotxe o si solament passen. Solament una vegada s'acabussà, amb ràbia, a un vianant extern i estrany que passà per Ses Sitges.

Em va costar uns quants crits desencanar-la. Per què? Va percebre, pel vestit, per la olor... que era una persona "no habitual"? A n'això tampoc no m'ho podrà contar na Fosca.

Estima i es fa estimar, també assenyala adesiara mon pare. I és curiós: sembla com si l'alegria que té al veure't després d'uns quants dies d'estar fora sigui més forta i més expressiva que si la veus diàriament. És un altre tipus d'escomesa. I òbviament sense que l'esmentada manifestació expressiva tengui res a veure amb els reflexes condicionat de Pavlov, car el menjar va per un altre caire.

Potser una de les escenes que més temps recordaré són els jocs que, tantes vegades, hem fet sobre la gespa. A córrer, tots dos. A mossegar sense fer mal (ella). A estirar cua (jo). Moments de quietud i mira-

des per després tornar començar. O fer el mort (jo) esperant els lladrucs vora l'orella previs a l'empenta amb el nas, el furgar fins a aconseguir el moviment. Bé, potser no, potser el que més recordaré és la seva contínua vigilància a distància. L'estar atenta a tot el que passa des d'un tros enfora. O potser serà la recerca de carícies empenyent, amb el nas, les mans quan aquestes estan fentes o plegades. No ho sé.

També resulta curiosa la seva relació amb els altres animals de la finca. Existeix una mena de codi de la normalitat. Quan tots fan el que s'ha de fer. Tant les gallines com els moixos passen ben tranquil·lament arran d'ella. Les ovelles, a certa distància, no deixen de pasturar quan ella passa... però alerta quan qualcú es desmena. O quan s'introdueix un animal nou. De tot d'una hi ha desconfiança i demostració de força, els primers pagos que vam introduir van haver de pagar mossatge amb repetides demostracions de la seva habilitat per enlairar-se ràpidament.

Ara, quan es posa just al costat de les cames, com si esperàs els dos toquets, amb la mà plana, sobre els seus lloms, o una gratadeta al cap, no puc més que mirar-la detingudament. Que hi ha tornada de velleta! Si traduïssim la seva edat al concepte humà rondaria els noranta anys. No és estrany idò que mostri lleganyes a l'ull esquerra, que tenguí ferides contínues en el doblec superior de les orelles, que tenguí el caminar tant feixuc, que a clapes el pel li claregi... és tota una vida.

Però encara no ha perdut gens l'oïda i li agrada ajeure's sobre la palla o un

sac. Tota la vida ha estat ordenada i neta. Molts de dies ha aguantat fins a l'amollada per després d'una breu correguda fer les feines. I si l'amollada no ha arribat, bé se n'ha cuidat d'anar sempre al mateix racó.

En podem tenir moltes més, però cap no li arribarà a na Fosca. L'enyorarem, assenyala sovint na Caterina. I crec que és ver. Tots els qui l'hem coneguda l'enyorarem. Supòs que per designis del destí -o per raons molt més simples i físiques- na Fosca ha perviscut molts anys a tots els seus germans. I a més ens ha resultat eixorca. Amb ella finirà un grapat de ventrades de bons cans mallorquins provinents de s'hort de Sa Bagura.

*****

L'escrit, la reflexió ha romàs en el prestatge del Word Pro varis mesos. Mentrestant s'ha esdevingut allò que havia de passar: Na Fosca un dia deixà de menjar i moria el dia següent. Quan mon pare ens ho comunicà, tots ens entristirem. Una boira se silenci envoltà els nostres cossos i sense poder-ho evitar el llagrimer entelà, per uns moments, ambdós ulls.

Dies després vam decidir que no tindriem altra cussa amb aquest nom. En la nostra constel·lació de vivències solament hi hauria una Fosca.

*****

A vegades hom pensa que no és del tot estrany que alguna gent pensi en la brui-xeria com a cosa certa (ciències ocultes, tarots i altres herbes). I és que el món de les

casualitats sempre et depara sorpreses.

Na Caterina, d'esma, girava papers cercant no se què quan la vista es deturà en un rètol negre sobre fons groc que deia "Na Fosca". Amb avidesa llegí el manuscrit que tenia a les mans. M'hagués agradat veure la seva cara. El guardà i el vespre, amb alegria, ens el mostrà i el llegí amb veu alta.

Era una redacció que havia feta en Joan Baptista en els seus anys d'escolar. No porta data però, per la lletra, per la ortografia, diria que pertany a l'època de l'aleshores anomenat cicle mitjà.

Diu així (sic): "Na Fosca és una cussa que de molt petita, tan petita que encara no havia obert els ulls, jo li donava el vivaró, en aquell temps era molt graciosa. Al cap d'uns mesos me'n vaig anar a la vila i, quan vaig tornat ja havia crescut molt, no pareixia la mateixa. Jo li tirava pedres i les anava a cercar, però el que no vaig aconseguir mai va ésser que la ma dones, llavors ja menjava tota-sola.

Més tard varem descobrir que li agradava molt l'aigua. Moltes de vegades jugava amb ella.

Així com pasaven els anys ella tornava mes gran aviat ja tengué més força que jo. Fa poc, en acabar la piscina ella volia beura d'aquella aigua, però jo no ho volia perquè sabia que no era bona. Ella ja si ha tirat dues vegades.

El seu nom prové del seu color, el negre, com la fosca de la nit".

Tots plegats recordarem na Fosca i en Joan Baptista. Intentàrem situar l'escrit en el temps i comentarem anècdotes de la cussa. El record i la nafra encara són ben vius.

GABINET D'ESTÈTICA

TOT PER TU

CARRER DE SANT LLORENÇ, 47
TEL. 838255

1800 milions... i busques

Quan un pensa que a la primera legislatura democràtica des de la mort del general Franco, allà per l'any 1979, el pressupost del nostre Ajuntament no sobrepasava gaire els quinze milions de pessetes, se n'adona que la xifra que aquests darrers dies ha aparegut pels mitjans de comunicació com a proposta global de pressupost per aquest any certament mareja: 1.800 milions de pessetes. Aquesta és realment una quantitat prou important per un ajuntament com el nostre, tan important que no puc evitar sentir una sana enveja sols de pensar el que haguéssim pogut fer en aquells anys de l'inici de la nova etapa democràtica, una etapa on els problemes econòmics eren el pa de cada dia, el que haguessin pogut fer uns polítics plens d'il·lusió i ganes de fer coses, no amb aquesta quantitat, sinó amb una quarta part d'ella.

Quinze milions no donaven per fer massa coses, el personal quasi suposava el 50% del pressupost i la resta es repartia entre les despeses corrents, enllumenat, festes, quatre adobs i alguna petita inversió. Els ingressos no donaven per a res més.

A poc a poc hem arribat a tenir un pressupost crec que important, tan important que un té una mica de por que al final les expectatives no es compleixen i en quedem una mica desil·lusionants.

Però jo voldria esmentar que si hem arribat a aquestes xifres s'hauria de fer una mica de memòria i recordar l'acció política que aquell primer consistori democràtic -que jo vaig tenir l'honor de presidir-, va dur a terme, prenent una sèrie de decisions prou importants per al futur de l'economia del nostre Ajuntament, les quals han permès no tan sols arribar a aquesta xifra esglaiadora, sinó també que els serveis que ha donat l'Ajuntament i les inversions que ha fet durant els darrers setze anys han estat possibles gràcies a les decisions polítiques que es varen prendre en aquella primera legislatura. Decisions com la d'actu-

alitzar les plusvàlues i posar-les als preus de mercat, o modificar les llicències d'obres segons pressupost i no segons metres quadrats edificats, com estava abans; o també el conveni signat amb GESA, on es modificava l'aportació d'una quantitat fixa per un percentatge damunt la recaptació d'aquesta empresa a tot el municipi de Sant Llorenç. Aquestes decisions permetieren a l'ajuntament d'aquell moment, però bàsicament dels següents, el poder redefinir la seva actuació en benefici dels ciutadans, si bé en moltes ocasions no amb les mesures rigoroses de control i de *savoir fer* que els ciutadans llorencins mereixien. Aquestes decisions polítiques que va prendre aquell primer consistori democràtic no tingueren la continuació que haurien hagut de tenir fins quasi quinze anys després, amb l'actualització del padró municipal, més conegut per *sa revisió de s'urbana*.

He fet tot aquest preàmbul perquè es vegi quina ha estat l'evolució econòmica de la Hisenda municipal en els darrers quinze anys i com s'ha arribat a un pressupost que quasi segur a l'hora de sortir aquest número de la revista el consistori ja haurà aprovat, i que superarà com he dit abans els 1.800 milions de pessetes. És ver que l'equip de govern ha inclòs tota una sèrie d'inversions, totes prou importants, que modificaran l'estètica a molts indrets del nostre municipi, acollint-se al programa llançat pel Partit Popular, però amb doblers provinents del fons europeu. Em referesc a l'anomenat *Pla Mirall*, que de fer-se realitat seria indubtablement una gran aportació a aquest pressupost. El problema pot sorgir si degut a l'ampla expectació que ha creat aquest pla a una gran quantitat de municipis i en especial als governats pel Partit Popular, la quantitat prevista dintre del pla no és suficient per cobrir totes les peticions. És un perill que no podem oblidar perquè ja tenim prou experiències sobre plans milionaris que al final s'han quedat en quatre gotes de pluja d'un dia de bon sol.

Però malgrat aquest perill, crec que l'Ajuntament no podia deixar passar l'oportunitat d'acollir-se a un pla que pot suposar un ample ventall d'inversions que millorarà la qualitat de vida dels llorencins, carrioners, comeros, s'illoters o calamillo-

ners, a més de millorar la imatge, avui negativa, d'alguns indrets del nostre municipi. L'Ajuntament mínimament ha d'estar preparant per si *sa gallina pon ous d'or* en forma de subvencions milionàries, tal com preveuen els qui formen l'equip de govern. Si al final és així i les expectatives es compleixen caldrà donar l'enhorabona a l'Ajuntament en general i a l'equip de govern en particular; si pel contrari, això no és així, serà una nova decepció, una més que els ciutadans haurem d'acceptar amb paciència de *Job* i esperar una altra oportunitat per aconseguir tenir el nostre poble com un *Mirall*.

Pel que fa a la proposta de pressupost en si, sense tenir en compte el que suposen les partides destinades a inversions, cal dir que, baix del meu punt de vista, es un pressupost bastant equilibrat, on es redueix una mica el deute de l'Ajuntament, si bé no en la mesura que caldria. Les partides de despeses corrents estan dins les línies dels darrers anys, per ventura caldria seguir el seu desenvolupament de forma més rigorosa i mirar d'estalviar alguna despesa. Les propostes d'inversió que es proposen afecten totes les zones urbanes del municipi. Cal dir que la partida de personal, degut a la pròpia llei de pressupostos de l'Estat, no s'incrementa, ni tampoc la de representació (pagues dels regidors?), si bé jo crec que s'hauria de cercar una nova fórmula per evitar que regidors que només fan *sa papallona* per dins l'Ajuntament, sense tenir clar el què han de fer en tot el matí, no s'apunten hores a balquena per tal de justificar un sou, quan en realitat no es guanyen ni l'aigua... o al menys *s'arada no ha fet solc per aquí on han passat*.

Però malgrat aquests petits detalls, crec que si aquest pressupost s'aprova i es dur a terme amb tot el seu contingut, en especial pel que fa a les inversions, haurà estat un bon pressupost i els ciutadans en podran estar contents. Però deixau-me que mostri els meus dubtes, perquè com tots sabeu, per moltes vegades que posis a *sa loteria* no sempre guanyes, i el *Pla Mirall* en veritat us dic, em sembla una loteria. Déu faci que ens toqui i tots la poguen gaudir. Amèn.

Ignasi Umbert i Roig

Aquesta és la història de com una jove periodista i un vell arqueòleg aconseguiren que un grup de caníbals no mengessin pus carn humana.

Els dos eren grans amants de l'aventura. Varen realitzar aquest viatge en "jeep" des d'un poble anomenat Ximgambun fins a la selva de Guaxicam.

Quan arribaren a la selva no veieren ningú, tan sols aucells de tot color, algunes serps verinoses i molts d'insectes que es passejaven pel mig de la gran fullaca i lianes. Només els grans arbres i plantes semblaven vigilants perquè ningú traspasés aquell nou món. Abans d'endinsar-se en aquella selva varen decidir descansar a una petita clariana, a un lloc pla i còmode.

Per allà, no tan sols hi havia arbres grossíssims sinó que també hi vivien caníbals: unes persones que mengen carn humana. Quan els caníbals varen veure la Pixedis i el Damià (aquests eren els noms dels nostres protagonistes), es varen posar furiosos i al mateix temps estaren molt contents, ja que feia estona que no havien pogut dur-se cap cuixa humana a la boca, i ara, amb aquells dos blancs, podrien fer un bon banquet; el Damià, que era molt coratjut, quan va veure que aquell grupet de caníbals s'hi atracava va agafar dos bastons encesos i els va amenaçar. Els caníbals, que no les tenien totes segures, se'n varen anar una mica assustats a buscar reforços.

Quan el perill va haver passat la Pixedis i el Damià es posaren a discutir el què farien els propers dies. Decidiren que acamparien prop d'aquella zona, on poguessin fer un bon fogueró, a fi de no tenir fred durant la nit i també per poder torrar la carn dels animals que caçessin.

El primer dia, es varen passejar per la zona per veure si trobaven qualche cosa interessant, però hi havia tantes coses per admirar que no s'adonaren que els caníbals els estaven vigilant i esperaven el moment per matar-los i menjar-se'ls. Van seguir caminant un bon grapat d'hores admirant aquella meravella de la naturalesa, i decidiren tornar enrera per agafar la tenda de companya i les motxilles per acampar en

aquell mateix lloc, perquè així cada dia estarien més a prop del camí correcte.

El segon dia continuaren el viatge a través de la selva i caminaren fins quedar esgotats. Feren una mica de foc, menjaren i poc després quedaren profundament adormits. Quan es despertaren agafaren les motxilles i seguiren cap endavant fins que varen veure dos negrets que semblaven pigmeus de petits que eren i pareixia que no duïen males intencions, i a més feien cara de bons xicots. Es dirigiren a ells i els demanaren quin era el millor camí per arribar a Ximgambun. Els varen dir que anessin cap al nord, perquè aviat trobarien un riu, el Guaxiriu; quan hi arribessin l'havien de travessar, procurant no caure-hi, perquè si ho feien les aigües els empentarien i els durien tan enfora que mai més podrien sortir. Quan haguessin travessat el riu veurien una roca molt grossa envoltada d'arbres, a damunt hi hauria una pedra brillant, l'havien d'agafar i el dia abans de marxar de la selva, si alguns caníbals els feien qualche cosa, els havien de tirar la pedra i havien de cridar: "Marxatunxu bone amixis". Així aquests caníbals es convertirien en persones bones i no ferien mal a ningú; a més, si el Damià i la Pixedis ho volien podrien ser bons amics.

El tercer dia, quan varen despertar s'adonaren que ja estaven prop de la muntanya que els pigmeus els havien dit. Era molt alta i l'anomenaven Hilgu; varen escalar-la i veieren que a dalt hi havia una espècie de monestir, habitat també per uns homes molt petits. Hi havia una font, on els animals i els guardians del monestir anaven a beure. Al Damià i a la Pixedis els quedava poca aigua i aprofitaren per agafar-ne. Era molt fresca, sobretot pel sol que hi feia a la selva durant el dia.

Ja es feia tard i no tenien temps de baixar la muntanya, així que quedaren a dormir allà, aprofitant l'hospitalitat dels guardians d'aquell Lloc Sagrat i també perquè l'endemà a primera hora poguessin baixar més descansats.

El quart baixaren la muntanya i caminaren fins que varen ésser al primer lloc on havien acampat. La resta del dia es dedicaren a prendre notes i fer uns dibuixos dels animals salvatges que els envoltaven.

El quint es varen dedicar a passejar pels voltants d'on havien acampat. Dues moneites es dedicaren a seguir-los conti-

nuament, i quan un parell de caníbals varen intentar atacar-los, les dues moneites els varen ajudar a fer-los fugir a bastonades; des d'aquell moment la Pixedis i el Damià varen tenir uns nous amics que els feien companyia. I seguïen meravellats descobrint la natura dins l'estat més pur. Indubtablement, per a ells era conèixer un nou món. Un món meravellós.

Després de quasi una setmana d'estar a la selva es trobaven una mica cansats, el matí el varen dedicar a descansar a les tendes de companya, però el capvespre tornaren passejar per gaudir de totes aquelles meravelles de la natura. Volien atracar-se als caníbals i provar de fer-se amics seus. En varen veure un grupet de cinc que els varen atacar, i el Damià i la Pixedis no els va quedar altre remei que lluitar contra ells, i amb l'ajuda de les dues moneites els varen derrotar, però no els mataren, sinó que es feren amics seus. Després d'explicar-los amb senyes que no anaven en to de guerra sinó ben el contrari, partiren cap a buscar les seves pertinències, les tendes de dormir, les motxilles i la "Pedra Sagrada". Quan hi arribaren, a la vorera del riu hi havia un bon grapat de caníbals que els envoltava, però amb coratge i sense por els tiraren la "Pedra Sagrada" i cridaren, tal com els havien dit els pigmeus, "Marxatunxu bone amixi"; en aquells instants els caníbals feren un canvi tan fort que de sobte es varen convertir en bons amics seus.

El darrer dia, quan ja estaven a punt de traspasar la selva, després d'haver descansat tota la nit a la vorera del riu, el Damià i la Pixedis partiren cap a Ximgambun, però no només hi varen anar ells dos amb les moneietes, que en cap moment se separaven d'ells, sinó que també hi anaren les persones que abans eren caníbals i que ara havien canviat totalment, gràcies a la màgia de la "Pedra Sagrada".

Quan arribaren a Ximgambun els habitants varen celebrar una festa molt grossa, per celebrar que els caníbals no els tornarien atacar per menjar-se'ls

A partir d'aquell dia, la periodista Pixedis Cunill i l'arqueòleg Damià Garriga publicaren la seva aventura als diaris més importants del món i es varen fer molt famosos i van passar a la petita història de Ximgambun.

Sense cap dubte, el vent que més dies bufa a Sant Llorenç és el Xaloc, i ho fa amb més freqüència com més calor fa.

L'Embat no es queda enrera, encara que és un vent que mai no és fort; per norma general no passa dels 30 km/h.

El gràfic de les gelades ens mostra que el mes de març va esser el més vitenc.

Les gelades es produeixen en temps anticiclònic, i preferentment després d'una entrada d'aire polar, o almanco centreeuropeu.

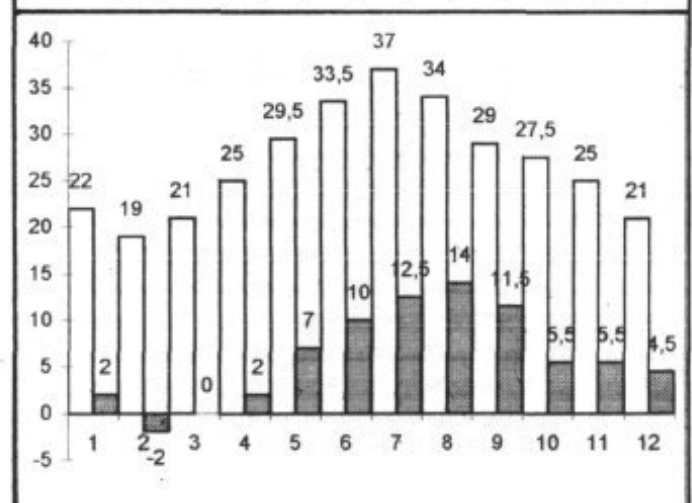
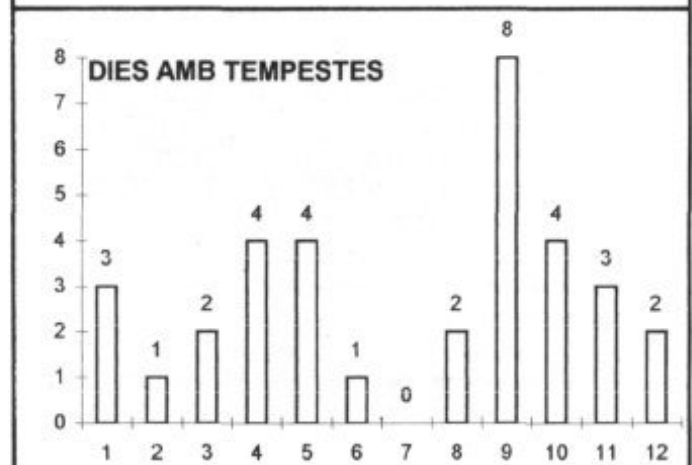
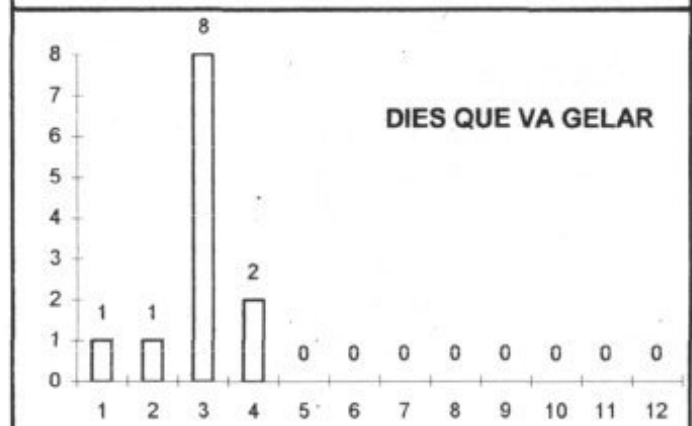
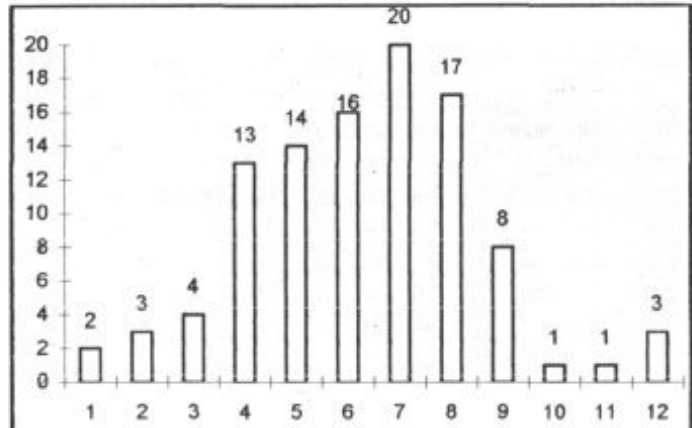
A una gelada dins el mes de març la diferència entre la màxima i la mínima pot arribar a ser de 20°

Les tempestes són un fenomen que pot aparèixer a qualsevol mes de l'any, però són els mesos de l'arribada i la sortida de l'estiu quan l'activitat tempestuosa és més forta.

Un total de trenta-quatre desfilaren pel nostre cel llorençí.

El gràfic de barres de la dreta és una representació de les temperatures màxima i mínima de cada mes.

Cal destacar els dos graus sota zero del mes de febrer, i els trenta-set de màxima del mes de juliol.

La quantitat de pluja caiguda durant l'any 1966 varia, com es pot veure, dels 700 l/m² de Son Roca als 970 de Ses Planes.

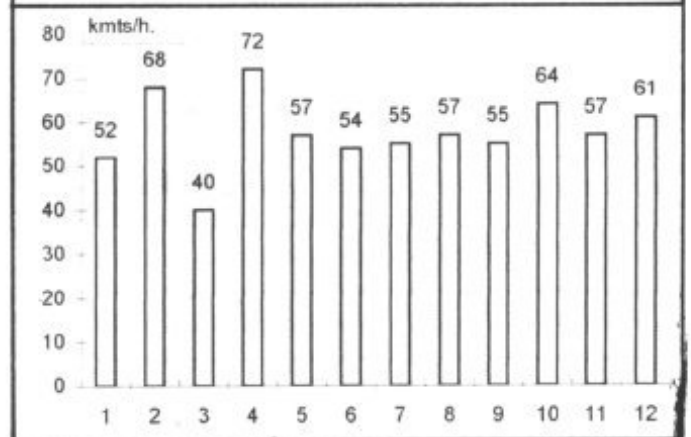
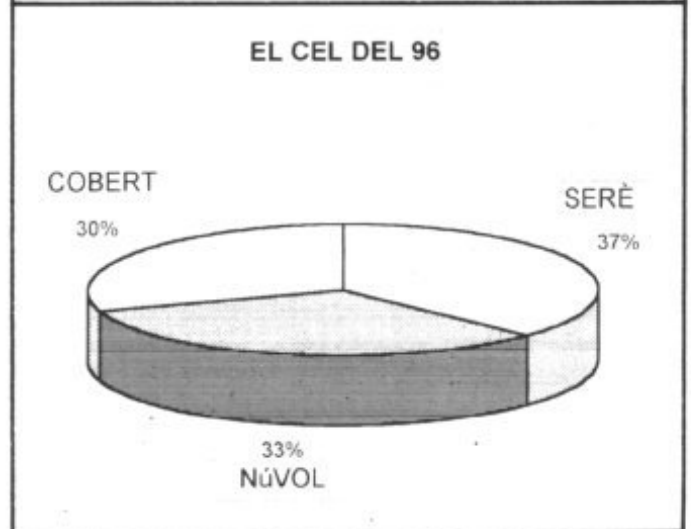
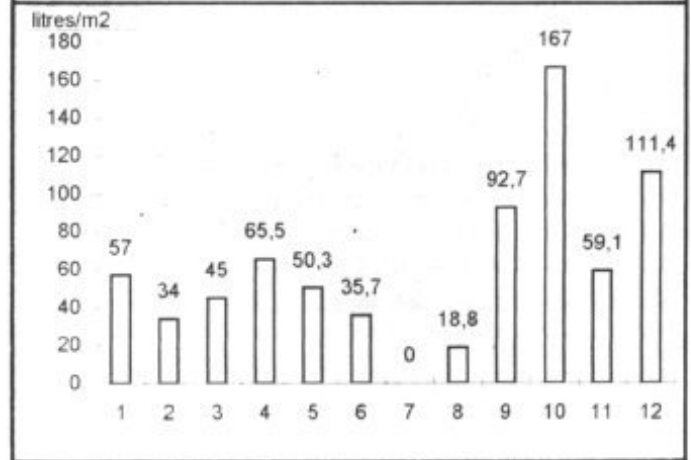
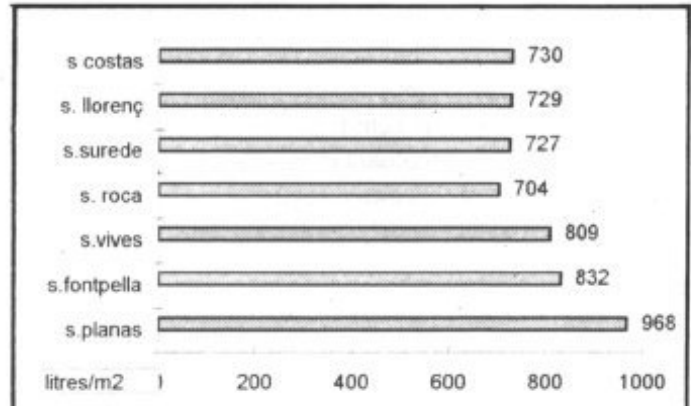
És ben segur que per qualque paratge de muntanya del terme s'hagin superat els 1.000 l/m².

Aquí podem analitzar la distribució de la pluja durant l'any a Sant Llorenç.

El total arreplegat durant els dotze mesos de l'any és de 737 l/m², superant en un centenar la mitjana de 600 que té per costum el nostre microclima.

El pastís de la dreta ens reparteix l'estat del cel: un 37% de les jornades han estat de cel serè, un 33% de nuvolat i el 30% restant de cel cobert.

Aquí tenim les velocitats màximes del vent de cada mes. El màxim a què hem arribat és de 72 km/h, amb vent de Mestral (NW), un dia del mes d'abril.

El gràfic de la dreta és una representació dels dies ben assolellats que hem tengut durant l'any. Estan molt repartits, exceptuant el mes de setembre, on tan sols hem tengut tres dies de sol.

El total de dies de cel clar duirant l'any ha estat de 136.

El concepte de cel nuvolat, per entendre'ns bé, són aquells dies en què el cel està més o menys cobert, però que a estones podem veure el sol.

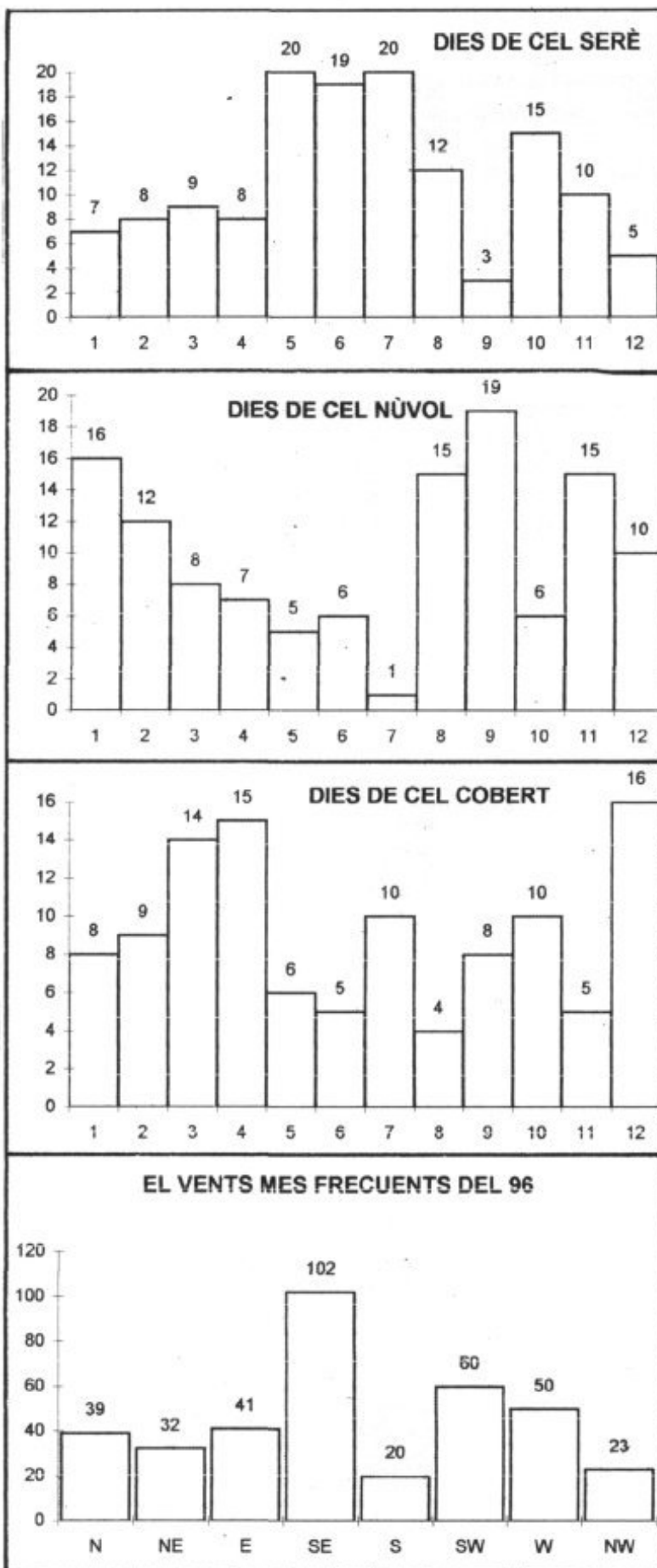
L'any 96 n'ha tenguts 120. Al gràfic podeu veure com es reparteixen per Sant Llorenç.

En aquest gràfic observam els dies de cel cobert que l'any passat ens deixaren a l'ombra.

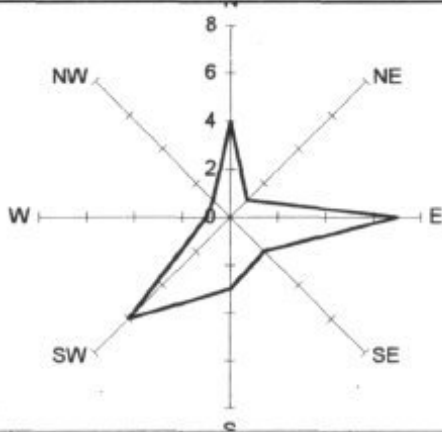
En suma han estat 110 dies de no veure gens el sol, sobretot durant els mesos de març, abril i desembre.

Seguidament podeu veure des d'on ha bufat el vent.

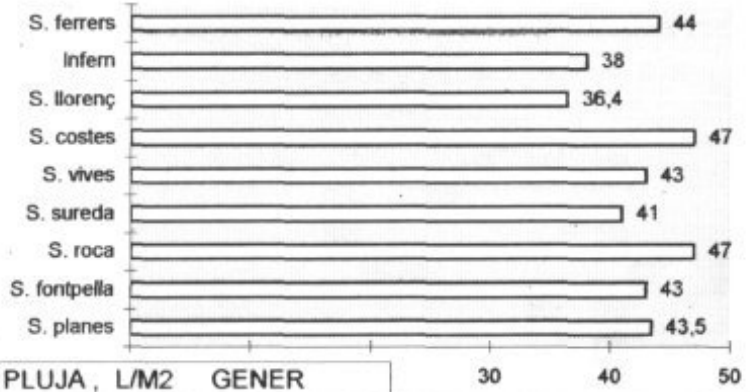
Tenim un màxim de 102 dies, que corresponen als vents de Xaloc i un mínim de 210 dies de Mitjorn, fet molt habitual a Sant llorenç.

El vent

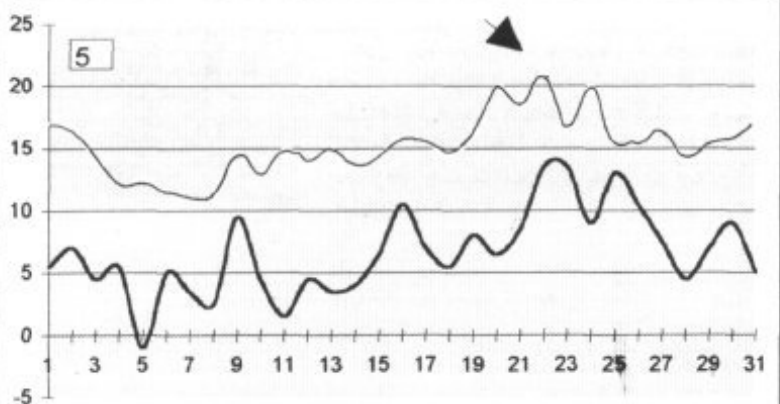
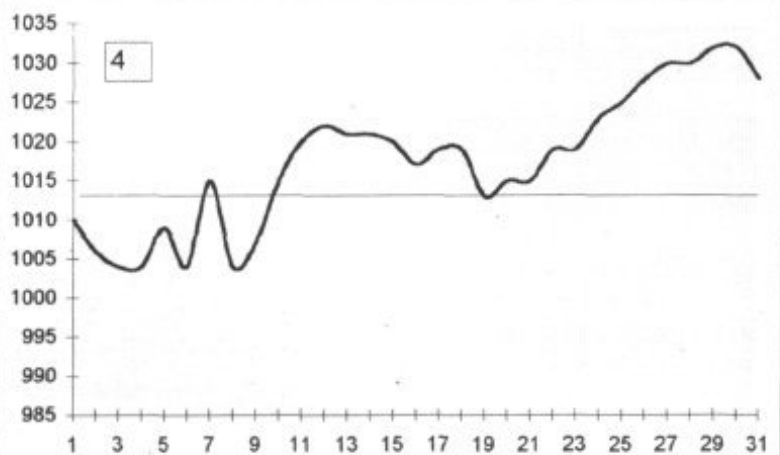
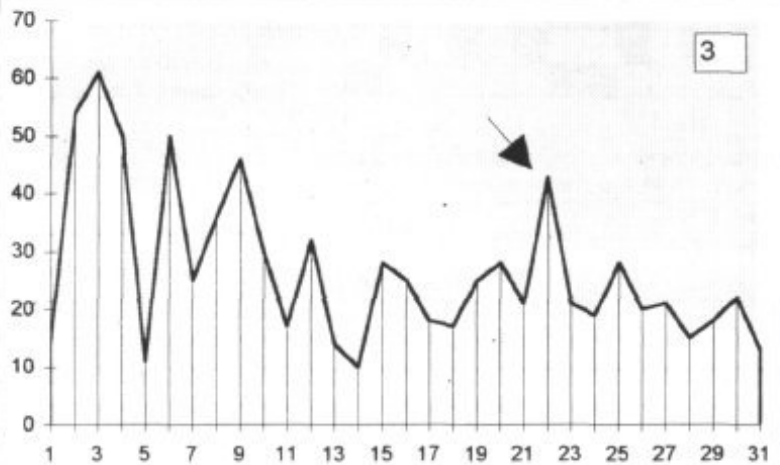
PLUJA, L/M2 GENER

Dia 10 de gener va ser el dia en què es posà punt i final a la llarga sèrie de mal temps, començant una nova tongada de bon temps amb qualche dia d'aspecte primaveral.

En el gràfic 4 es veu com la pressió sempre està per sobre de la línia de 1013 mb, i en conseqüència també es redueix la força del vent (quadre núm. 3)

La nit del 21 al 22 de gener tengué lloc un fenomen poc freqüent: a les 5 del matí es registrà la temperatura màxima de tot el gener (gràfic núm 5), el vent augmentà la força fins als 43 km/h (quadre núm. 3), i la humitat baixà fins al 40%. Tot això fou degut a una entrada de vent de procedència sahariana. Si això mateix passa a una nit d'estiu, és ben segur que hauria estat una notícia de primera plana.

Xesc Umbert

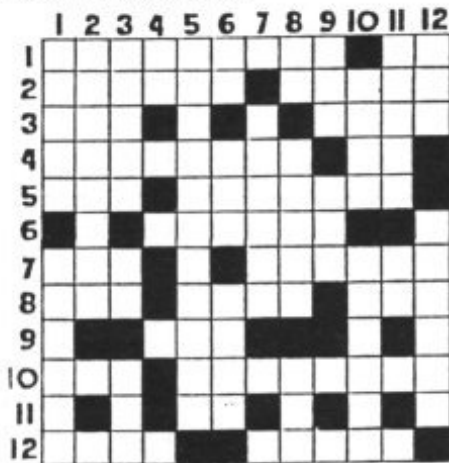

RESUM COMPARATIU

	1997	1996
Cel serè	4	7
Cel núvol	13	16
Cel cobert	14	8
Tempestes	1	3
Calabruix	0	0
Gelades	2	1
Boirades	1	1
Temp. màx.	21	22
Temp. mín.	-1	2
Màx. mitja	15,2	15,7
Min. mitja	6,6	7,8
Mitja del mes	10,9	12,7
Pluja del mes	36,4	57
Plu. acumulac	36,4	57

MOTS ENCREUATS

Horizontals: 1.-Herbassar de cards. Nom de lletra. 2.-Abundància d'oli. Cistell. 3.-Al rev., dany material o moral. Cinc. S'ímbol de l'oxigen. Acció de dirigir la mirada cap a un lloc determinat. 4.-Superiora d'un monestir. Terminació verbal. 5.-Molt poc freqüent. Lloc pelat i lliscós en un rost o pendent. 6.-Consonant. Persona que practica l'atletisme. Cent. 7.-Composició musical cantada de forma lliure. La segona. Roda. 8.-Construcció de fusta o de metall disposada per a surar i córrer sobre l'aigua. Unit o lligat per nus. Dit de la cosa contra la qual es comet una acció damnosa. 9.-Cinc-cents. Femella de l'oc. Vocal. Símbol del sofre. 10.-Unitat monetària del Japó. Sense la més petita diferència. 11.-Nitrogen. Un. Crit de dolor. Nom de lletra. La primera. Cinquanta. 12.-Mida equivalent a la distància del colze a la mà. Germà del pare o de la mare.

Verticals: 1.-Camp plantat de cols. Ésser femení fabulós que habita l'aigua. 2.-Llança. Nom de lletra. Quaranta-nou més un. 3.-Fer rima. Ocell. Nen. 4.-Mitja unitat d'informació. Cinc vegades cent. Nom de lletra. Res. La primera. 5.-Acció d'advertir. 6.-Que gaudeix de bona salut. Cinquena nota de l'escala musical. Vall gairebé sempre seca, de règim temporal i intermitent, de les zones desèrtiques i semidesèrtiques d'Àrabia i de l'Àfrica del Nord. 7.-Sofre. Lloc on es conserven els ossos humans. Nom de lletra. La quarta. 8.-tnemilA. Håbil. Que és d'una petitesa extraordinària dins la seva espècie. 9.-Branca tallada de l'arbre. El final de benzoat. Consonant. Carboni. 10.-Covador. Incapaç de fer traïció. 11.-Massa de la terra utilitzada com a conductor en telecomunicacions i com a

protecció en instal·lacions elèctriques de baixa tensió. Al rev. pronom. En el dos buits següents, nom 1e lletra, 12.-Espai aplanat on es baten les messes. Dipòsit per a conservar les olives.

Solució:

Horizontals: 1.-Cardassar. Te. 2.-Oliada. Paner 3.-laM. V. O. Mira. 4.-Abadessa. Ar. 5.-Rar. Rossola. 6.-R. Atleta. C. 7.-Oda. E. Rutlla. 8.-Nau. Nuat. Les. 9.-D. Oca. E. S. 10.-len. Idèntics. 11.- N. I. Ai. A. A. Ll. 12.-Alna. Oncle.

Verticals: 1.-Colar. Ondina. 2.-Alabarda. E. L. 3.-Rimar. Au. Nin. 4.-Da. D. A. O. A. 5.-Advertència. 6.-Sa. Sol. Uadi. 7.-S. Ossera. E. O. 8.-aP. Astut. Nan. 9.-Ram. Oat. T. C. 10.-Nial. LLeial. 11.-Terra. Le. C. R. 12.-Era. Cassal.

BROU DE LLETRES

T O L O R O A T N I M G
I C A Q U I E R K A P R
L J T X N Z I M J B R F
M P Z M I D T H C L S G
R R A W E I A E G M T M
T O R I T E M X I N P V
S L O S R H A B A X O H
A K L D G C R F M D R F
G T E V A F E N S E E P
H C R K L R L O E P R F
E M J C U R L A D Q O U
R E L O J N I G I N L T
F D R L B A N T C A L E
T R S A P A L C I N B T

Dins aquest brou de lletres, si ho sabeu cercar, hi trobarell els noms de deu arbres.

Solució

foler, teix, roure, tamarell i lloret, Caquier, alzaroler, avet, cedre, desmai, gin-

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Cuàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Urgències	061
Jutge	56 90 46
Clavegueram	81 03 59
S.M.O.E.	56 95 49
Ca ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina Atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

*Joieria
Femenias*

*Listes de noces
Objectes de regal*

*Rector Pascual, 8
Sant Llorenç*

PSM-Nacionalistes de Mallorca

	Juliol	Agost/set.	Octubre	Novembre	Desembre	Total
GISC						
Mateu Puigròs	347.464	694.928	347.464	347.464	694.928	2.432.248 ptes.
Miquel Galmés	101.250	102.500	28.750	38.750	60.000	331.250 "
Guillem Llull	123.375	153.375	91.250	90.875	50.000	508.875 "
CB						
Bartomeu Mestre	161.250	347.500	177.500	165.000	142.500	993.750 ptes.
PSOE						
Jerònia Mesquida	85.000	219.490	95.000	97.500	93.240	493.230 ptes.
UM						
Miquel Jaume	187.500	306.250	188.750	176.250	180.000	1.038.750 ptes.
PP						
Mateu Domenge	30.000	70.000	20.000	30.000	30.000	180.000 ptes.
Guillem Llull	30.000	60.000	20.000	30.000	20.000	160.000 "
GELLO						
Miquel Vaquer	30.000	70.000	20.000	30.000	30.000	180.000 ptes.
PSM						
Antoni Sansó	30.000	50.000	10.000	30.000	20.000	140.000 ptes.
Dolors Sánchez	30.000	50.000	20.000	30.000	30.000	160.000 "

El Gabinet de Premsa de la Germandat de Donants de Sang de Mallorca ens ha tramès un comunicat en el qual ens comunica que el dia 21 de març instal·larà els equips d'extracció a la unitat sanitària de Sant Llorenç.

L'horari serà de 18 a 21.30, i compten amb la desinteressada col·laboració dels donants habituals i també del nous que s'hi vulguin afegir.

Si algú precisa més informació es pot dirigir als telèfons 569152, de Bartomeu Llinàs i Aina Salas.

La revista pollencina "El Gall", ens ha fet arribar una targeta amb el text següent:

"Vos desitjam que pogueu celebrar molts d'anys més i que siguin molts els cards que floresquin mes a mes, esperant poder-ho veure tots noltros.

Salut.
Gracià Sánchez
Punt Informatiu Pollenci"

Moltes gràcies a El Gall, que ja ens va donar l'enhorabona per l'extra de les *Rondaies*.

Indis

La nostra bona amiga Francesca Sureda ens ha tramès un petit estudi sobre "els indis", una antiga dansa infantil que es ballava a alguns indrets de Mallorca -entre ells Sant Llorenç- a finals del segle passat i a principis d'aquest.

Per problemes d'espai aquest mes no el podem incloure a Flor de Card, però ho farem el mes que ve.

Na Francesca també ens ha donat "els molts d'anys per l'aniversari de Flor de Card i l'enhorabona per haver tingut la constància de tirar endavant durant vint-i-cinc anys una *empresa* com aquesta".

Moltes gràcies en nom dels col·laboradors de la revista i que al Cel ens vegem tots plegats.

Amèn.

Amb el prec que en publiquem alguna ressenya, el Grup per l'Estudi de les Fortificacions Balears ens ha tramès un dossier sobre la reforma del castell de sa Punta de n'Amer. Com que fa alguns mesos ja n'incloguérem un altre sobre el mateix tema, aquest mes reproduïm unes fotografies d'alguns indrets de la fortificació, tal com han quedat després de la reforma.

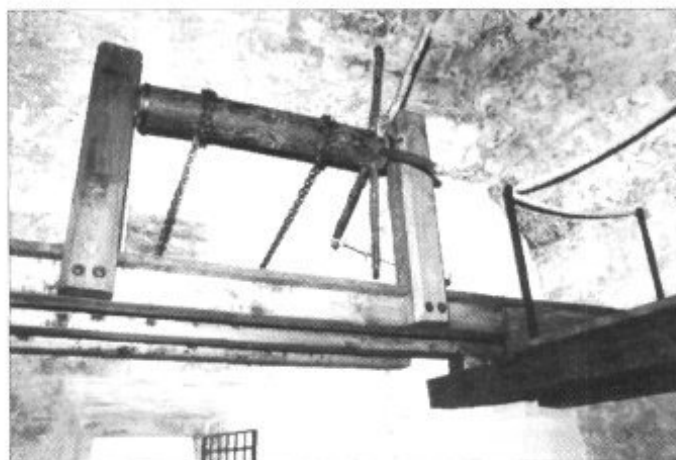
Aspecte que ofereix l'exterior de l'edifici

El fossat, amb el pont llevadís

Armament i estris relacionats amb la fortalesa

S'ha reconstruït l'antic altell de fusta que envoltava l'interior, i també el torn que aixeca el pont llevadís.

El racó de la xemencia

Al terrat s'ha reconstruït la garita i s'han substituït alguns maresos de les troneres del parapet i algunes lloses del trespol. També s'hi ha col·locat un canó de ferro de l'època.

En conjunt ha estat una obra de millora molt encertada, per la qual s'ha de donar l'enhorabona als propietaris, que han fet front a les despeses.